

Gemeente Den Haag

De Nieuwe Aanpak voor Krachtwijk Den Haag Zuidwest

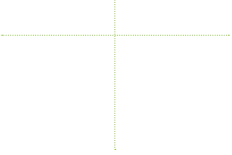
Wijkactieplan

Inhoud

0	Samenvatting - Highlights	5
1	Aanleiding	9
2	Urgentie	13
3	Dominante problemen	15
4	Doelstellingen	17
5	Maatregelenpakketten	21
5.I	Jeugd en onderwijs	22
5.I.1	Investeren in Onderwijs	22
5.I.2	Investeren in Jeugd: gezondheid en op voeding	23
5.I.3	Investeren in Jeugd: vrijetijdsbesteding	25
5.II	Sport	26
5.II.1	Topsport/onderwijs	26
5.II.2	Breedtesport	27
5.III	Economie	28
5.III.1	Ontwikkeling Leywegzone tot tweede stadscentrum	28
5.III.2	Ondernemen in Zuidwest	29
5.III.3	Bedrijfsverzamelgebouw: Het tweede Koorenhuis	30
5.III.4	Verhogen besteedbaar inkomen	31
5.IV	Samenleven, wonen en leefbaarheid	32
5.IV.1	Handhaving openbare ruimte	32
5.IV.2	Huisbezoeken: (eenzame) ouderen en gezinnen	33
5.IV.3	Sociaal Actieplan	33
5.IV.3	Inhaalslag openbare ruimte	35
6	Levensloop	37

Highlights

Zuidwest over tien jaar:

**Het slechte imago van Zuidwest is verleden tijd!
Brede voorzieningen en grote investeringen
veroorzaken een spin off voor oude en nieuwe
bewoners: mensen en bedrijven investeren weer
in zichzelf en in de wijk en creëren hierdoor een
leefbare en kansrijke leefomgeving.**

Ontmoeten in Den Haag Zuid west: Urban Centre en 2e Koorenhuis

Urban Centre

Voor de vrijetijdsbesteding van jongeren tussen 12 tot 21 jaar komt er in Zuidwest een Urban Centre. In de programmering nemen jongeren actief deel aan eigentijdse activiteiten van urban sports, urban arts tot urban lifestyle.

Partners:

gemeente OCW en DSO, culturele instellingen en jongeren uit de Zuidwest.

Samenleven en integreren in het tweede- Koorenhuis:

In 2008 gaan de deuren open van de nieuwe vestiging van het Koorenhuis in Zuidwest. In deze vestiging kan men recreëren, ondernemen, werken en leren. Naast muziekruintes is er plek voor startende bedrijfjes met een mix van kunst en cultuur. Ook worden leerwerktrajecten aangeboden voor 60 leerlingen. Samenwerken en integreren tussen bezoekers, docenten, ontwerper, verkopers vaklieden en buurtgenoten staat centraal.

Partners:

gemeente DSO en SZW, woningcorporatie Vestia, JeugdFormaat, Mondriaan en het Koninklijk conservatorium.

Werk en Integratie: De bodem van de kaartenbakken in zicht

Reïntegratie en participatietop:

We willen in de krachtwijken onze inspanningen om werklozen aan een baan te helpen aanzienlijk verhogen, zodat we de wijk in tien jaar op het Haagse gemiddelde hebben. De economische impuls die we aan de krachtwijken geven -door het realiseren van voorzieningen, bedrijvigheid en het stimuleren van ondernemerschap- biedt werkgelegenheid aan de mensen in de wijk. Deze inzet willen we versterken met een lokale participatietop, waarin we regionale werkgevers koppelen aan werkzoekenden, maar ook aan leerlingen en onderwijsinstellingen in de wijk. Als slotstuk van deze aanpak zetten we reïntegratietrajecten en gesubsidieerde arbeidsplaatsen in.

Partners:

diverse regionale bedrijven, onderwijsinstellingen.

Schoon - heel - veilig

Schoon: een voorwaarde voor een leefbare en trotse wijk

Binnen een jaar worden de straten van gevel tot gevel integraal schoongeveegd en illegaal geplaatst zwerfvuil opgehaald met een extra handhavings- en verwijderingsronde. Binnen vier jaar zijn er in krachtwijken ondergrondse containers geplaatst. Er is een centraal regie-kamer voor meldingen en diverse partners werken aan de gedragsverandering van bewoners. Herinrichting van de openbare ruimte en ingrijpen in de woningvoorraad ondersteunen dit. Naast schoon moet de wijk ook veilig en leefbaar zijn. Het met een integrale aanpak tegengaan van onrechtmatige bewoning, hypotheekfraude, drugsoverlast, huisjesmelkers is daarbij essentieel. De inzet op aanpak van drugs-, hotspots en jongerenoverlast wordt verder geïntensiveerd. In krachtwijken wordt burgerparticipatie bij veiligheidsprojecten verder bevorderd.

Partners:

Gemeente (DSB en BSD/BZ/OOV), Stichting Wijkbeheer, Reclassering, corporaties, bewoners en politie.

Inburgering: Een opleiding voor het leven in de wijk

Een "classy" traject

Inburgering moet een inspirerender imago krijgen, waardoor het niet meer als een plicht maar als een kans wordt beschouwd. De kwaliteit moet daarvoor omhoog en er moet een groter accent op participatie komen. We zullen in de Haagse krachtwijken een stevige impuls geven aan de inburgering. Vooruitlopend op het Deltaplan inburgering zullen we pilots uitvoeren waarin inburgering wordt gekoppeld aan werk of andere vormen van maatschappelijke participatie. Bij problemen achter de voordeur wordt direct contact gelegd met de gezinscoach. In het komende jaar willen we in elke krachtwijk een pilot uitvoeren met maximaal 50 deelnemers. De deelnemers aan de pilot zullen gedurende enkele weken een maatschappelijke stage volgen bij bijvoorbeeld een school, een sportvereniging, een bewonersorganisatie, een bedrijf, of een corporatie. Deelname wordt beloond met sociale airmiles (bijvoorbeeld het sparen voor een voetbalclinic bij ADO, een bioscoopkaartje e.d.).

Partners:

diverse regionale bedrijven, onderwijsinstellingen, corporaties, sportverenigingen.

Onderwijzen en opvoeden: Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat

Brede buurtschool plus

De komende 2 jaar zal een coalitie worden gevormd met het onderwijs, welzijn, zorg, sport en cultuur om ervoor te zorgen dat kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds onderwijs krijgen, sporten, aan cultuur doen maar ook omgekeerd betrokken worden bij klussen in en rondom de school. Deze brede buurtschool plus wordt een spil in de wijk waar jongeren en ouders centraal staan. De ontwikkeling van deze scholen zal plaatsvinden vanuit de bestaande locaties en deze zullen in maatwerk met partijen worden ontwikkeld en uitgebouwd tot multifunctionele centra. Vanuit de brede school is er een koppeling met de Centra voor Jeugd en Gezin (JG). Door outreachend te werken vanuit het CJG kan opvoedingsondersteuning worden geboden aan de brede school.

Partners:

scholen (basis- en voortgezet onderwijs), welzijnsinstellingen, woningcorporatie, ouders en kinderopvanginstellingen, Centrum Jeugd en Gezin, sport en culturele instellingen.

Problemen achter de voordeur: Eén coach per gezin

Aanpak problemen achter de voordeur

Over vier jaar zijn de gezinnen die problemen hebben of veroorzaken in een traject om uit de gevarenzone en overlast te komen. Hierbij spelen de gezinscoach, de jeugdregisseur, het Haags Risicosignalerings-systeem, Haag Wonen, GGD en de hulpverleningsinstanties een belangrijke rol. Betrokken partners hebben een sluitende aanpak voor de hulpvraag en opereren met één coach per gezin.

Partners:

Gemeente (SZW, OCW en BSD/BZ/OOV), corporaties, Welzijnsorganisaties, Raad voor Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, Politie, Openbaar Ministerie, GGD, Centrum Jeugd en Gezin en gezondheidscentra.

Wonen: een gedifferentieerd aanbod

Het is zaak de sociale stijgers in de wijk vast te houden door het bieden van voldoende differentiatie in het woningaanbod, maar ook om als wijk zo aantrekkelijk te zijn dat nieuwe bewoners van buiten de wijk worden aangetrokken. Het gaat om een leefbare wijk waar bewoners trots zijn om te wonen. Het is van belang de ingezette transformatie met kracht voort te zetten. In Den Haag Zuid West wordt een derde van de woningvoorraad geherstructureerd. Het gaat in Zuidwest om 9.000 woningen.

Partners:

woningbouwcorporaties, marktpartijen.

Voorzieningszone Leyweg

Leyweg economische kanszone

In Zuidwest staat door investeringen van diverse partners over tien jaar een hoogwaardig winkelcentrum Leyweg met in het verlengde een modern stadsdeelkantoor, bibliotheek en goede woningen. Deze zone is de functionele ruggengraat van stadsdeel Escamp.

Partners:

gemeente DSO, woningcorporaties (Vestia en Staedion), SOB, beleggers, winkeliersvereniging, Mondriaan en de Haagse Hogeschool.

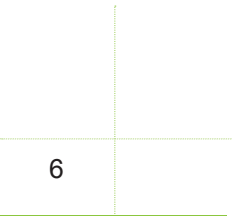
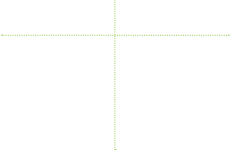
Topsportaccommodatie Zuiderpark

Topsport in het Zuiderpark

Binnen tien jaar staat in Zuidwest een topsportaccommodatie met hoogwaardige en enthousiasmerende sportactiviteiten. Naast topsport wordt ook sportonderwijs gegeven van de lagere school tot universiteit met een landelijke en zelfs internationale uitstraling. Bekende Haagse medaillewinnaars werken mee en de bewoners uit Zuidwest volgen allerlei clinics.

Partners:

HALO, Mondriaan, gemeente DSO en OCW, TU Delft, sportbonden en bekende sportieve Hagenaars.

1. Aanleiding

Minister Ella Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) heeft 40 wijken geselecteerd waar, gezien de stapeling van sociale, fysieke en economische problemen die zich daar voordoen, in deze kabinetsperiode extra investeringen zullen worden gedaan. Het kabinet kiest voor een breed offensief tegen verkokering in de wijken: een gecombineerde aanpak staat centraal. Binnen deze wijken wordt primair ingezet op vijf speerpunten:

- 1 wonen
- 2 werken
- 3 leren
- 4 integreren
- 5 veiligheid

Met dit offensief wil het kabinet in deze wijken het tij keren, zodat het in acht tot tien jaar weer wijken zijn waar mensen kansen hebben en waar iedereen prettig kan wonen, werken en leven.

Krachtwijken

Deze probleemwijken moeten weer prachtwijken worden. De wijken bevinden zich in achttien steden, waaronder Den Haag. Inmiddels wordt de naam probleemwijk niet meer gebruikt en wordt gesproken over Krachtwijken.

De Haagse wijken

Vier van de Krachtwijken bevinden zich in Den Haag, te weten:

- Transvaal
- Schilderswijk
- Stationsbuurt
- Den Haag Zuidwest

Convenanten

In oktober 2007 zal de minister met de gemeenten, waarin deze wijken zich bevinden, convenanten met concrete resultaten hebben afgesloten. Deze moeten tot de gewenste verbeteringen leiden.

Projectaanpak wijkactieplannen

De gemeente Den Haag heeft voor de aanpak van de 4 Haagse Krachtwijken projectteams geformeerd die - via pressure cook in de 6e versnelling - wijkactieplannen samen met bewoners en andere partners in de wijk opstellen die het verschil maken.

Voor het proces wordt een zestal fasen onderscheide:

Fase	Wat	Wat
1	Feitelijke analyse (facts and figures)	1e helft juni 2007
2	Analyse door interviews sleutelfiguren	2e helft juni 2007
3	Gesprekken met (zaken)partners voor gedeeld beeld	Eind juni 2007
4	Afronding analysefase	Begin juli 2007
5	Doorrekening en schrijven wijkactieplannen	Juli/augustus 2007
6	Afsluiten charters met het Rijk. Dit zijn samenwerkingsovereenkomsten	Oktober 2007

Projectteam Den Haag Zuidwest

Bestuurder	Marnix Norder
Directeur	Ludo Steenmetser (OCW)
Trekker	Gertjan Giele
Medewerkers	Carien Huizing, Anna Bavinck en Harry Kruijer
(Stadsdeelkantoor Escamp OCW)	

De Nieuwe Aanpak

Ten behoeve van de op te stellen wijkactieplannen is het noodzakelijk een scherpe oriëntatie te krijgen op:

- a de dominante problemen van Den Haag Zuidwest
- b de daaraan verbonden oplossingsrichtingen die een trendbreuk kunnen veroorzaken
- c de vitale coalities die moeten worden gevormd om de trendbreuk te bewerkstelligen
- d wat aanvullend nodig is van de kant van het Rijk en van de gemeente zelf.

Daarvoor is allereerst een “foto” van de wijk gemaakt op basis van statistische analyse en een groot aantal gesprekken met stakeholders in de wijk, waaronder de bewoners. De selectie van de dominante problemen is voortgekomen uit de kwantitatieve inventarisatie van problemen, ontwikkelingen en oordelen van bewoners (“Den Haag Zuidwest in perspectief”, juni 2007, OCW /DSO) en uit de vele gesprekken die zijn gevoerd met bewoners en het maatschappelijke middenveld (o.a. in het kader van het “sociaal actieplan”). Om op sociaal en economisch vlak aan te sluiten bij de fysieke herstructurering is voor Zuidwest twee keer een ‘sociaal actieplan’ gemaakt: Sociaal Actieplan I (2004) en Sociaal Actieplan II (2007). Het sociaal actieplan is opgesteld samen met mensen die wonen en mensen die werken in de wijk. Op basis daarvan zijn goede projecten opgestart.

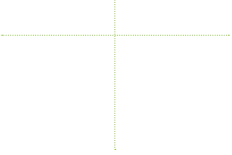
Het Sociaal Actieplan I heeft onder andere geresulteerd in:

- Het Melis Stokepark is helemaal opgeknapt en omgetoverd in een park met veel meer gebruiksmogelijkheden dan voorheen.
- De komst van een dependance van het Koorenhuis naar Zuidwest is gerealiseerd binnen het kader van het Actieplan I.
- Het eerste CGM van Zuidwest is tot stand gekomen in de Pius X aan het Zonneoord
- Er zijn meerdere kleinschalige projecten gestart die de sociale cohesie tijdens de herstructurering versterken.

De ervaringen van alle processen rondom het opstellen van het Sociaal Actieplan zijn meegenomen in het formuleren van de dominante problemen in Zuidwest. Voor het Wijkactieplan zijn gesprekken gevoerd met meer dan 90 stakeholders en (zaken)partners, waaronder vertegenwoordigers bewonersorganisaties, vertegenwoordigers van scholen in het basis- en voortgezet onderwijs (Krullebaar, Mondriaan, Scholengroep Den Haag Zuidwest), woningcorporaties (Staedion, HaagWonen en Vestia), zorginstellingen (Florence), kinderopvang (DAK), welzijnsorganisaties (Stichting Mooi Escamp), culturele instellingen (het Koorenhuis), de politie en burgers uit de Burgeradvieskring. De winst van het bijeenbrengen van deze partijen is de bereidheid onderling al coalitiemogelijkheden te bespreken vooruitlopend op een verdiepingslag van dit plan.

In de zomer is er een slag gemaakt door een focus te kiezen die recht doet aan de belangrijkste invalshoeken en initiatieven die uit het eerdere proces naar voren zijn gekomen. Door de omvang van Zuidwest en het groot aantal spelers is het absoluut noodzakelijk een dergelijke focus te kiezen. Immers onderdeel van het integraal op wijkniveau werken, is ook duidelijk maken welke keuze gemaakt moeten worden bij de verdeling van schaarse middelen. Op basis van de gekozen focus is het concept Wijkactieplan opgesteld.

Op 4 september is een verdiepingsbijeenkomst geweest waar samen met alle stakeholders voor een laatste keer naar het Wijkactieplan is gekeken. Tijdens deze bijeenkomst is ingegaan de prioriteit van de verschillende maatregelen, mogelijke gaten of blinde vlekken in het Wijkactieplan en afspraken gemaakt over uitvoering van de plannen.

2. Urgentie

Den Haag Zuidwest is een naoorlogse wijk met circa 32.000 woningen en circa 65.000 inwoners. De woningvoorraad met voornamelijk 4-laagse portieketagewoningen is erg eenzijdig. Den Haag Zuidwest heeft de omvang van een middelgrote stad in Nederland.

Het ontbreken aan ontplooiingsmogelijkheden binnen de wijk, met name als gevolg van de eenzijdige woningvoorraad, heeft de afgelopen decennia geleid tot een omvangrijke uitstroom van kansrijken en een instroom van meer kansarme bevolking. De wijk is mede daardoor in een neerwaartse spiraal terecht gekomen. Het negatieve imago overheerst. In de wijk ontbreekt het aan sociale cohesie. Door het sluiten van winkels, scholen, kerken, sportvoorzieningen staat het voorzieningenniveau in de wijk onder druk. Het is moeilijk om in de bestaande fysieke structuur van de wijk alle veranderingen (wonen, maatschappelijk, sociaal) op te vangen. Sinds begin jaren '90 zijn er kleinschalige vernieuwingsprojecten uitgevoerd en sinds 2000 wordt de vernieuwing grootschalig aangepakt.

Er is een intensieve herstructureringsoperatie gaande, die duurt tot 2013, waarbij 9000 woningen worden gesloopt en 8500 nieuwe woningen worden gebouwd in verschillende prijsklassen. De herstructurering zet nu nog voor een belangrijk deel in op het meer divers maken van de woningvoorraad. De herstructurering is in volle gang en aan de sociale problemen wordt ook al veel aandacht besteed. Dat neemt niet weg dat de achterstanden nog erg groot zijn. Den Haag Zuidwest scoort net als de andere aandachtswijken ruim boven het Haags gemiddelde op aspecten als werkloosheid, aandeel uitkeringsgerechtigden, verloedering en onderwijsachterstanden. Het opleidingsniveau in de wijk is relatief laag en 2 op de 3 huishoudens heeft een laag inkomen terwijl dat in heel Den Haag de helft van de huishoudens betreft.

De wijk is gebaat bij nieuwe investeringen zowel in de vastgoedsfeer als in de sociaal economische infrastructuur. Het overheersende negatieve imago van de wijk maakt echter dat het partijen ontbreekt aan vertrouwen om in de wijk te investeren. De corporaties investeren de komende jaren vele honderden miljoenen in de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Investeringen in andere sectoren (onderwijs, economie etc.) houden, naar het zich laat aanzien, geen gelijke tred met deze vastgoedinvesteringen. De integrale herstructurering van Den Haag Zuidwest kan bevorderd worden door zorg te dragen voor stimulering van meer (overheids)investeringen in programma en voorzieningen.

Naast beperkte investeringen en relatief grote individuele achterstandscijfers staat in Den Haag Zuidwest de sociale structuur onder druk. Inwoners van Zuidwest zijn beperkt betrokken bij elkaar, de wijk en het beleid. Een groot gedeelte van de inwoners kan getypeerd worden met het burgerschapsprofiel van 'buitenstaander'. 'Buitenstaanders' zijn niet gewend sociale netwerken op te bouwen en te onderhouden. De contacten die er zijn tussen bewoners komen extra onder druk te staan tijdens de onzekere herstructureringsperiode. De fysieke herstructurering is noodzakelijk voor het bieden van perspectief voor sociale stijgers binnen de wijk evenals het aantrekken

van nieuwe bewoners van buitenaf. Voor het aantrekken van nieuwe bewoners zijn bovendien andere voorzieningen/investeringen nodig voor de wijk. Dit komt nu niet van de grond, mede door het slechte imago van de wijk. De wijk heeft behoefte aan beeldbepalende activiteiten. Om hierin een doorbraak te forceren zijn ingrijpende en kostbare ingrepen nodig. Een voltreffer in plaats van een schot hagel. Maatregelen die passen bij de identiteit van de wijk en (energie van de) bewoners. De Nieuwe Aanpak voor Den Haag Zuidwest kenmerkt zich vooral door gerichte en doeltreffende coalities met belanghebbende partijen in de wijk zoals corporaties, (particuliere) investeerders en onderwijsinstellingen of daarop van invloed zoals grote bedrijven.

3. Dominante problemen

1 Trend

- a Eenzijdige woningvoorraad, slecht imago en beperkte ontplooiingsmogelijkheden leiden tot uitstroom van kansrijken en een instroom van kansarme bevolking.
- b De kwaliteit van het voorzieningen niveau gaat achteruit.
- c Verschraving lokale economie.
- d Sociale en economische investeringen blijven achter bij investeringen in de herstructurering van de woningvoorraad.

2 Inhoudelijk

Jeugd en scholing

- a Veel kinderen komen met een taalachterstand het onderwijs binnen.
- b Er is een gemiddeld laag opleidingsniveau en relatief veel vroegtijdige schooluitval.
- c Er zijn weinig stijgingskanalen in het onderwijs. Er is een te smalle basis in de wijk voor een HAVO/VWO school.
- d Te weinig samenwerking tussen school, welzijn, sport, cultuur en gezondheid voor een goed aanbod aan leerlingen en buurtbewoners buiten schooltijd. Schoolruimten staan in de avonden en in vakanties leeg en kunnen dan juist een functie vervullen (zowel voor kinderen als ouders).

Economie en werk

- a Economische functies zijn onvoldoende in de wijk verweven.
- b Er is sprake van een verminderde arbeidsparticipatie; er zijn relatief veel uitkeringsgerechtigden (bijna twee keer zo hoog als voor heel Den Haag).
- c Het huidige aanbod van winkels en voorzieningen is niet aantrekkelijk voor nieuwe doelgroepen en voor consumenten van buiten de wijk; een gebrek aan (hoogwaardige) voorzieningen.

Samenleven, wonen en leefbaarheid

- a De sociale structuur in Den Haag Zuidwest staat onder druk; het is nu nog te veel een vestigingsomgeving voor kansarmen en te weinig voor mensen die zelf in staat zijn keuzes te maken. De bestaande banden staan onder druk door de onzekerheid die de gebiedsontwikkeling met zich mee brengt.
- b Daarnaast speelt de kloof tussen allochtone jongeren en autochtone ouderen en de overlast die jongeren veroorzaken.
- c Uit het burgerschapsprofiel dat voor Zuidwest is opgemaakt, blijkt bovendien dat er sprake is van zogenoemde buitenstaanders die niet gewend zijn sociale netwerken op te bouwen en te onderhouden (weinig betrokken burgers, lage participatie).

3 Procesmatig

- a Instellingen (scholen, kinderopvang, cultuur en welzijn) werken onvoldoende samen c.q. maken onvoldoende gebruik van onderlinge synergie.
- b Wonen en werken is door de opzet van de bestemmingsplannen niet altijd (goed) te combineren. De gemeente zou meer functiemenging mogelijk kunnen maken op plekken waar een mix gewenst is.
- c Bedrijven (ook van net buiten de wijk – Zichtenburg/Kerketuinen) hebben in principe voldoende stageplekken en willen meewerken als onderdeel van de opleiding de jeugd/studenten te leren werken. Er ligt een uitdaging om de juiste personen te koppelen van bijvoorbeeld scholen en bedrijven en de onwetendheid om deze 'roep' aan te pakken.
- d De informatievoorziening over alle verschillende mogelijkheden in de wijk op het gebied van gezondheidszorg, voorzieningen, onderwijs, sport en cultuur zijn niet op elkaar afgestemd. Hierdoor is het moeilijk voor burgers om hun weg te vinden.

4. Doelstellingen

Voor het realiseren van een trendbreuk en het doorbreken van de negatieve spiraal is forse en langdurige (structurele) inzet nodig. De middelen daarvoor zullen van de gemeente en coalitiepartners moeten komen maar zeker ook uit de door het Rijk voorgestane Krachtwijkenaanpak. Doel van dit actieplan is aan te geven welke extra investeringen (naast alle reeds door de gemeente en corporaties ingezette ontwikkelingen) nodig zijn om de trend te doorbreken en de dominante problemen op te lossen. De investeringen moeten als bijkomend effect hebben dat er nieuw vertrouwen in de wijk gaat ontstaan zodat ook andere partijen/sectoren gaan kiezen voor de wijk.

Door de omvang van Zuidwest, we hebben het hier immers over een middelgrote stad, is het noodzakelijk die maatregelen te kiezen die een schot in de roos zijn. We zijn minder op zoek naar een scala van kleine maatregelen. Deze zouden in Zuidwest werken als druppel op de gloeiende plaat. Van belang is dus bij de selectie van maatregelen een goede focus te kiezen. Welke doelstelling streven we na? Deze doelstelling vormt dan het selectie criterium voor de te nemen maatregelen in Zuidwest.

De doelstelling laat zich als volgt formuleren:

Zuidwest wil nieuwe bewoners trekken en zittende bewoners laten profiteren van investeringen in beeldbepalende voorzieningen die het imago van de wijk doen verbeteren en tegelijk de kansen van de mensen in de wijk doen stijgen. Met deze voorzieningen wordt een spin off effect bereikt: mensen en markt zullen steeds meer in zichzelf en in de wijk investeren waardoor het niveau van en de leefbaarheid in de wijk stijgt en de kansen van individuen toeneemt.

Dit is geen eenvoudige opgave. Bovengenoemde problemen zijn vaak op complexe wijze verweven met elkaar en soms een gevolg van bestaand en veelal verkokerd beleid. Dit vraagt om een krachtige aanpak binnen verschillende complexe beleidsvelden. Het is van belang dat voorgestelde maatregelpakketten:

- aansluiten bij al ingezette ontwikkelingen en investeringen;
- een integrale benadering vormen van bouwen en programmeren;
- zowel stijgingskansen en aantrekkingskracht bieden door gerichte investeringen;
- een duidelijke meerwaarde leveren om vlieg-wiel-effect te bereiken;
- gedragen worden door partners en bewoners in de wijk.

Aansluiten bij al ingezette ontwikkelingen en investeringen

In Den Haag Zuidwest starten we niet vanaf nul met investeren, ook niet op sociaal en economisch gebied. Den Haag Zuidwest is volop in ontwikkeling. Vanaf 2000 zijn de gemeente en de corporaties gestart met een grootschalige gebiedsontwikkeling. De verouderde, eenzijdige woningvoorraad maakt deels plaats voor een nieuw, meer gemengd woonmilieu. Naast de woningvoorraad heeft de gebiedsontwikkeling ook betrekking op sociaal maatschappelijke aspecten, voorzieningen, economische functies, openbare ruimte, waterhuishouding en verkeer en vervoer. Om de verschillende projecten in samenhang te ontwikkelen is een integrale visie ontwikkeld: *de structuurvisie Den Haag Zuidwest*.

De structuurvisie is geen uitvoeringsplan met een vaststaand eindbeeld. Het is een weergave van de ambitie voor Den Haag Zuidwest en daarmee een kader voor de beoordeling van de samenhang tussen verschillende projecten. De visie is een instrument

om potenties van de afzonderlijke projecten en locatie zodanig in te zetten dat de effecten voor Zuidwest worden gemaximaliseerd. Hierbij prevaleert het belang van de wijk boven het belang van elk afzonderlijk project of beleidsveld. Om de ambities van de structuurvisie waar te maken, moeten extra investeringen binnen dit kader bijdragen aan de reeds ingang gezette, wijkgerichte, sociale- en economische ontwikkelingen. Daarbij is het van belang om in de geest van de structuurvisie die projecten te selecteren die het meest bijdragen aan het belang van de wijk.

Gericht investeren

De kwaliteitsverbetering van het voorzieningenniveau richt zich in eerste instantie op het Den Haag Zuidwest van de toekomst. Welke ingrepen zijn nodig om het stadsdeel in te toekomst aantrekkelijk te laten zijn, zodat bewoners er voor kiezen zich er te vestigen. Daarmee richt het zich op zowel de huidige bewoners als op mogelijk aan te trekken nieuwe bewoners. In de maatregelpakketten wordt er rekening mee gehouden dat nieuwe voorzieningen zowel een uitstraling en aantrekkingskracht voor nieuwkomers hebben als mede beschikbaar blijven voor en zich richten op de huidige bevolking. Er wordt gestreefd naar een goede mix. Om een goed beeld te krijgen van de stijgingskansen die worden gecreëerd met de extra investeringen worden de maatregelen binnen het levensloop model geschetst. Het levensloopmodel legt een verband tussen de levensloopfase waarin een inwoner van de stad zich bevindt en de maatschappelijke hoofdstroom waarvan men deel uitmaakt: voorschool, basisschool, voortgezet onderwijs, startende op arbeidsmarkt, productieve levensfase en post-productieve levensfase. In iedere fase kunnen mensen achterstand oplopen die niet meer op eigen kracht ingelopen kan worden. De voorgestelde interventies houden verband met de bepaalde levensfase en de onderscheiden hoofdstroom.

De opgave om investeringen te ontlocken die zowel nieuwe bewoners en partijen naar de wijk trekken als oude bewoners doen profiteren maakt dat niet alle mogelijke maatregelen en beleidsvelden geschikt zijn als focus. Voor Zuidwest hebben we een drietal hoofdthema's onderscheiden die aan beide behoeften kunnen voldoen:

- 1 Investeren in jeugd en onderwijs.
- 2 Investeren in sport.
- 3 Investeren in economie.

Op het gebied van jeugd en onderwijs sluiten we aan bij de ontwikkelingen van nieuwe en bestaande locaties waar het brede school concept kan worden gerealiseerd, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Urban Centre. Op het gebied van sport is een grote kans weggelegd om op de vrijgekomen locatie in het sportkwadrant van het Zuiderpark een combinatie van sport en onderwijs te realiseren. In het verlengde hiervan wordt geïnvesteerd in een revitalisering van de totale sportinfrastructuur in de wijk.

Economische ontwikkelingen zijn moeilijk te beïnvloeden, maar wel noodzakelijk. Op wijkniveau richten we ons op zowel ontwikkeling van economische zones, kleinschalige bedrijvigheid en individuele verheffing.

Naast investeringen in jeugd en onderwijs, sport, en economie en werk, worden extra middelen vrijgemaakt voor verbetering van de sociale structuur en leefbaarheid die onder druk staan met name tijdens de periode van herstructurering. De bovengenoemde maatregelen zijn immers niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Een aantal zal ettelijke jaren in beslag nemen. Het is belangrijk dat ook tijdens de verbouwing gewerkt wordt aan een leefbare wijk.

Integrale benadering

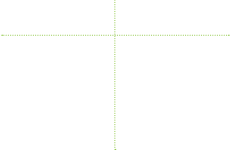
Om in Zuidwest fantastische nieuwe projecten en programma's te realiseren moet er een samenhang bestaan tussen bouwen, programmering in die gebouwen en de kwaliteit van de openbare ruimte eromheen. Het bouwen zorgt voor een goed huisvestings- en voorzieningenniveau in de wijk met een uitstraling die het negatieve imago moet ombuigen. De programmering in die gebouwen moet zorgen voor en betrokkenheid van burgers, zodat het besteedbaar inkomen, de sociale structuur en de maatschappelijke betrokkenheid worden vergroot. De kwaliteit van de openbare ruimte vergroten, zorgt voor een positieve uitstraling, maar ook voor een vergroting van de leefbaarheid in de wijk. Voor het maatregelenpakket zijn we expliciet op zoek gegaan naar maatregelen die deze drie zaken met elkaar kunnen combineren.

Meerwaarde van investeringen

Extra investeringen worden niet zo zeer ingezet om meer voorzieningen te realiseren, maar om juist die voorzieningen te realiseren die echt de uitstraling hebben waar het in Zuidwest jaren aan heeft ontbroken. Met deze extra impuls in specifieke voorzieningen worden spin-off effecten beoogd. Rondom deze voorzieningen ontstaan mogelijkheden die weer nieuwe investeringen in de wijk kunnen losmaken. Daarmee wordt een vliegwiel-effect in gang gezet dat noodzakelijk is om Zuidwest economisch en sociaal weer in de lift te krijgen.

Draagvlak

Bij alle ideeën, voorstellen en maatregelen zijn verschillende diensten, instellingen en partners betrokken. Door afspraken te maken over de uitvoering van de maatregelen wordt draagvlak gegenereerd. Deze samenwerking is noodzakelijk voor het uitvoeren van de maatregelen. Want alleen samen kunnen we de wijk weer op de kaart zetten.

5. Maatregelenpakketten

De bovengenoemde uitgangspunten vormen het kader voor het voorgestelde maatregelenpakket. De focus komt hiermee op een aantal specifieke terreinen te liggen: jeugd en onderwijs; sport en economie. Dat is een goede zaak, zeker voor de zichtbaarheid van de maatregelen. Toch kan hiermee niet worden opgevat dat de uitdaging op andere terreinen minder van belang is. Ook veiligheid, leefbaarheid, zorg en welzijn zijn terreinen die aandacht verdienen. Zeker tijdens het proces van transformatie.

Daarom is naast de drie terreinen van investeren een vierde terrein toegevoegd: Samenleven. Hierin komen die onderwerpen samen die mogelijk minder omvangrijk en beeldbepalend zijn, maar absoluut onmisbaar voor het veranderen in een krachtwijk.

5.1 Jeugd en onderwijs

Jeugd, onderwijs en sport worden gebruikt als de emancipatiemotor voor Zuidwest. Om de jeugd daarin mee te krijgen is het opgroeien, de ontwikkeling en integratie van kinderen én ouders een belangrijk item. Op dit terrein zijn dus verschillende maatregelen van belang waarbij de combinatie tussen de fysieke en sociale programmering elkaars succes moet versterken: "in prachtige gebouwen een krachtige programmering". We richten ons op het onderwijs, op de gezondheid en de opvoeding en op de recreatiemogelijkheden voor jongeren.

5.1.1 Investeren in Onderwijs

Voorschool

In Zuidwest neemt ca. 50% van de peuters en kleuters deel aan de voorschool. Met het aanbieden van een effectief programma aan groepen van 2,5 tot 6 jarigen wordt gestreefd naar het inlopen van (taal)achterstanden. De programma's voor de voorschool worden in Zuidwest aangeboden via het welzijnswerk en de kinderopvang en maken deel uit van het reguliere beleid van de gemeente.

Via de kinderopvang zullen 28 groepen extra gaan deelnemen aan de voorschool. Het betreft hier kinderopvang die gekoppeld is aan inburgeringsprogramma's. Ouders die deelnemen aan inburgering brengen hun kinderen onder bij de kinderopvang en met name deze kinderen willen we plaatsen op de voorschool. Om dit extra programma te realiseren zijn additionele middelen nodig. Naast het verhogen van het aantal deelnemende kinderen, brengt de herstructurering van Zuidwest een ruimte probleem met zich mee waarvoor nu onvoldoende middelen zijn. Tussen sloop en nieuwbouw is het noodzakelijk een tijdelijke ruimte te creëren waar de voorschool kan worden ondergebracht. Dit kan door het plaatsen van portocabins of het tijdelijk geschikt maken van een locatie voor opvang.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- Voorschool: **gemeente (OCW), gemeente (DSO), gemeente (SZW), corporaties, kinderopvang**

Brede school

Voor Zuidwest wordt de ontwikkeling van één solide brede buurtschool voorgestaan met optimalisering van het ruimtegebruik voor vrijetijdsbesteding, jongeren en de buurtbewoners. De komende 2 jaar zal een coalitie worden gevormd met het onderwijs, welzijn, zorg, sport en cultuur om ervoor te zorgen dat kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds onderwijs krijgen, sporten, aan cultuur doen maar ook omgekeerd betrokken worden bij klussen in en rondom de school. Hiervoor wordt de schooldag met zes uur verlengd. Deze brede buurtschool plus wordt een spil in de wijk waar jongeren en ouders centraal staan.

Met diverse partners is gesproken over de voorzieningen van de brede school en de bijdrage van de school aan de integratie tussen en participatie van oude en nieuwe wijkbewoners. De brede school levert ook een bijdrage aan de grote fysieke veranderingen van de komende jaren in Zuidwest.

Meer peuters moeten naar de voorschool (VVE) om aan taalachterstanden te kunnen werken voordat het kind leerplichtig wordt. De kosten en onbekendheid vormen een drempel voor veel ouders.

In de Brede Buurtschool wordt ook aansluiting gezocht met sport, cultuur en welzijn. Op die manier heeft de Brede Buurtschool een combinatiefunctie. Bij de brede school wordt de ruimte van en bij de school maximaal toegerust voor sportbeoefening van jeugd, jongeren en ouders.

Daarnaast wordt voor het verleiden van ouders tot deelname ook aangesloten bij de inburgeringlessen voor ouders in de wijk en bij gezondheidsprogramma's voor de bestrijding van overgewicht en diabetes. Mondriaan onderwijsgroep kan volwasseneneducatie verzorgen voor inburgering en alfabetisering van autochtone en allochtone bewoners. Naast taallessen zijn er ook mogelijkheden voor rekenen, Engelse taal en computervaardigheden.

Een brede school biedt niet alleen kansen aan kinderen die al in de wijk wonen. Ook voor nieuwe bewoners biedt de brede school perspectieven. Een attractief onderwijsaanbod waar sport en cultuur in gestimuleerd worden, zal veel ouders aanspreken. En in Zuidwest kunnen we dit ook aanbieden: er zijn talloze sportverenigingen en met de komst van de dependance van het Koorenhuis is het realiseren van een cultuurprogramma haalbaar. Ook een organisatie als het Haags Kinderatelier, dat nu al actief is op scholen in Zuidwest, kan haar programma uitbreiden.

Vanuit de Haagse Bibliotheek is er een actieve betrokkenheid bij het basisonderwijs in Zuidwest: hier ligt een rol op het gebied van vaardig computergebruik en huiswerkbegeleiding. De bibliotheek is ook een plek waar VMBO-leerlingen en hogere niveaus stage lopen: de bibliotheek als leer-werkomgeving.

Ook het jongerenwerk en straatwerk kunnen aansluiten op de combinatie onderwijs, sport en cultuur. De multifunctionele ruimtes, de sportfaciliteiten en gymzaal zijn geschikt voor activiteiten van jongeren die anders 'hangen' in de buurt. Het jongerenwerk en straatwerk is niet alleen belangrijk voor het aanbod van activiteiten voor de specifieke leeftijdsgroepen, maar ook om tijdig de negatieve ontwikkeling van een kind of jongere te signaleren en hierop actie te ondernemen. De activiteiten die nu veelal in het buurthuis zich afspelen worden geïntegreerd in de Brede Buurtschool.

Deelname van peuters en kleuters uit de wijk aan de voorschool verkleint de taalachterstand voor de basisschool. Bovendien vergroot de aansluiting tussen onderwijs, sport, welzijn en cultuur het onderwijsperspectief van kinderen. Deze combinatiefuncties in een brede buurtschool zorgen voor een optimaal aanbod aan elk kind door een intelligent gebruik van voorzieningen en niet vrijblijvend samenwerking tussen instellingen. Een groot percentage van de leerlingen heeft achterstanden in Zuidwest waardoor een 'leer-kansen' profiel voor de brede school nodig is met aandacht voor talenten, competenties en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. De school is een natuurlijke ontmoetingsplek voor buurtbewoners en organiseert activiteiten voor de buurt en versterkt, met deze 'community'-functie de sociale samenhang in de wijk. Ook wordt gewerkt aan de actieve inzet van ouders en hun empowerment.

Vanuit de brede school is er een koppeling met de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Door outreachend te werken vanuit het CJG kan opvoedingsondersteuning worden geboden aan de brede school.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- Brede school: **gemeente (OCW), gemeente (DSO), corporaties, schoolbesturen, welzijnswerk, kinderopvang, sportverenigingen, culturele instellingen, Centrum voor Jeugd en Gezin**

De nota *Ruimte voor de ontwikkeling van kinderen* waarin in de Haagse visie over de brede school beschreven wordt, is onlangs naar alle scholen en welzijnsinstellingen in Den Haag verstuurd. Eind september 2007 volgt overleg met de schoolbesturen om invoering van het leer-kansenprofiel te bespreken en de ruimtelijke mogelijkheden in beeld te brengen.

Vroegtijdig schoolverlaten

In Den Haag ligt het aantal vroegtijdig schoolverlaters (VSV) op 6,7%: in Zuidwest ligt dit op 10,5% (2005/2006). Deze cijfers moeten naar beneden: jongeren zonder startkwalificatie op de arbeidsmarkt lopen het risico in een negatieve spiraal terecht te komen die op latere leeftijd moeilijk te doorbreken is. De ambitie voor Zuidwest is het aantal VSV-er's terug te dringen met de helft. Hiertoe is extra inzet nodig van

één leerplichtambtenaar en één casemanager voor de terugleiding van VSV-er's naar school/werk nodig. Intensieve samenwerking tussen de onderwijsinstellingen in Zuidwest en deze ambtenaren is hierbij nodig: de praktijk laat zien dat deze samenwerking goed verloopt. Ook coachingsprogramma's met oudere 'geslaagde' leerlingen werken vaak goed. De aanwezigheid van de Haagse Hogeschool maakt het mogelijk hier extra in te investeren. Zeker voor leerlingen die geen zware sociale of psychische problematiek kennen, is de positieve voorbeeldfunctie een extra stimulans. Voor die leerlingen waar een intensieve begeleiding nodig is, moet doorverwijzing naar het Centrum voor Jeugd en Gezin of het Jeugd Interventie Team sneller gerealiseerd worden, waarbij de wachtlijsten niet als een belemmerende factor mogen optreden. Het schoolverzuim moet omlaag en het schooladvies moet omhoog.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- Vroegtijdig schoolverlaten: **gemeente (OCW), onderwijs Scholengroep Zuidwest en Mondriaan, welzijnswerk, Centrum voor Jeugd en Gezin, Jeugd Interventie Team, Haagse Hogeschool**

Waar staan we over 4 jaar?

- Alle peuters in Zuidwest gaan naar de voor school.
- Het aantal vroegtijdig schoolverlaters is terug gedrongen tot de helft.
- Het leer-kansenprofiel is op enkele scholen ingevoerd. Door coalities tussen sport, onderwijs, welzijn, zorg en cultuur krijgen kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds laat onderwijs.

Waar staan we over 10 jaar?

- De taalachterstand onder kinderen en jongeren is weggewerkt.
- Het aantal vroegtijdig schoolverlaters ligt voor Zuidwest op het stedelijke gemiddelde.
- Een coalitie van onderwijs, welzijn, zorg, sport en cultuur zorgt ervoor dat kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds onderwijs krijgen, sporten en aan cultuur doen.
- Het aantal jongeren dat doorstroomt naar havo of vwo ligt op het stedelijke gemiddelde en het aantal jongeren dat vroegtijdig school verlaat ligt rond het stedelijke gemiddelde.
- De combinatiefunctie sport, onderwijs en welzijn is maximaal uitgewerkt. Alle partijen werken vanuit dezelfde visie en benutten alle kansen om deze visie uit te dragen.

5.1.2 Investeren in Jeugd: gezondheid en opvoeding

Centra voor Jeugd en Gezin

Het Centrum voor Jeugd en Gezin is een fysieke plaats

in het stadsdeel waar (of van waaruit) burgers jeugdgezondheidszorg en opvoedingshulp krijgen aangeboden en waar zij terecht kunnen met vragen of signalen over het opgroeien en opvoeden van kinderen. Door outreachend te werken vanuit het CJG kan opvoedingsondersteuning worden geboden in de brede school, welzijnsinstellingen, kinderopvang en in thuissituatie aan groepen ouders.

Het CJG bestaat ten minste uit de jeugdgezondheidszorg (0-4 en 4-19), verschillende vormen van opvoeding- en gezinsondersteuning, zorgcoördinatie en Bureau Jeugdzorg. De verschillende organisaties die bij opvoeden en opgroeien van jeugd zijn betrokken, bieden in het CJG hun activiteiten in onderlinge samenhang aan en werken daarbij volgens een programmatische en gezinsgerichte aanpak. De samenwerking betreft in elk geval de activiteiten op de gebieden van informatie en advies, signalering van problemen, toeleiding naar hulpaanbod, licht pedagogische hulp en coördinatie van zorg op decentraal niveau. Door functies en instellingen samen te brengen op één locatie wordt de samenwerking versterkt. Vroegtijdige signalering van achterstanden en (psycho)sociale problematiek vraagt een betere coördinatie van de inzet van de diverse instellingen: het CJG biedt deze kans. Vanuit het CJG wordt een relatie gelegd met de gezondheid van kinderen en hun binnenmilieu (in huizen en scholen).

De herstructurering van Zuidwest biedt unieke kansen voor het realiseren van een volwaardig Centrum voor Jeugd en Gezin: binnen de huidige planvorming kan een gebouw gerealiseerd worden dat aantrekkelijk en uitnodigend is voor jeugd en ouders en waar diverse betrokken partijen op een goede manier gefaciliteerd worden. In de omgeving van het nieuw te bouwen stadskantoor waar de 'centrum' functie van de wijk gerealiseerd wordt, zijn optimale mogelijkheden voor een CJG met een omvang van 1000 m².

Het gemeentelijk beleid richt zich op het realiseren van één CJG per stadsdeel. Van de 114.356 jongeren tussen de 0 en 19 jaar in Den Haag (peildatum 1-1-2005) wonen er 25.096 (21,9 %) in het stadsdeel Escamp. Een kleine tweederde van deze jongeren woont in Zuidwest. Met één CJG zal Zuidwest niet in staat zijn – daar waar het nodig is – brede ondersteuning te bieden aan deze jongeren. Zowel het basis als voortgezet onderwijs vragen nadrukkelijk om begeleiding van leerlingen die sociaal maatschappelijke ondersteuning nodig hebben. Vanuit de gedachte dat het inhalen van achterstanden bij jongeren één van de kernopgaven voor de stijging van Zuidwest is, wordt gestreefd naar de realisering van een tweede Centrum voor Jeugd en Gezin met een omvang van 500 m². Nieuwbouwplannen in de omgeving van het winkelcentrum De Stede, laat ruimte voor een tweede centrum.

Jeugd Interventie Team (JIT)

Het JIT levert individuele, ambulante begeleiding aan jongeren in de leeftijd van 12 tot 24 jaar. Het gaat hierbij

om zowel preventieve trajecten voor risicojongeren als intensievere en meer curatieve trajecten voor doorstromers en veelplegers. Verder richt het JIT zich op sociale doelgroepen, zoals de dak- en thuisloze jongeren, jongeren, jonge moeders en hun kinderen en de jongeren met een niet Nederlandse achtergrond. De ambitie is het voorkomen dat jongeren met meervoudige problematiek verder afglijden of uitvallen en het proactief inzetten op het bieden van perspectief. Het bijzondere aan het JIT is dat deze voorziening laagdrempelige is en toegankelijk is zonder indicatie: jongeren kunnen zichzelf aanmelden, maar ook ouders, bureaus, vrienden, de school, politie en vele anderen kunnen jongeren verwijzen naar het JIT.

Het JIT werkt samen met diverse partijen op het gebied van wonen, werken en leren. Bij de corporaties in Zuidwest zijn plannen om woonvormen voor jongeren te creëren. Hierbij wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de begeleiding. Het gaat immers om jongeren die niet geheel zelfstandig kunnen wonen maar waarbij de thuissituatie ook geen oplossing biedt. Het JIT kan deze begeleiding bieden. En deze begeleiding gaat verder dan alleen 'een-dak-boven-het-hoofd': sociale vaardigheden, ontspanning, financiën, onderwijs en werk maken onderdeel uit van het traject dat door het JIT wordt ingezet.

In Den Haag zijn nu twee locaties waarvan er één in de wijk Leyenburg ligt waar jongeren uit Zuidwest terecht kunnen. In 2006 bedroeg het totale aantal aanmeldingen ruim 900 en noodgedwongen wordt er nu gewerkt met een wachttijd van een maand tot ongeveer zes weken. Gevolg hiervan is dat met name dak- en thuisloze jongeren veelal weer verdwijnen in de anonimiteit.

De huidige capaciteit van het JIT is ontoereikend en extra inzet van 6 fte is nodig om het hulpaanbod af te stemmen op de hulpvraag.

In samenhang met de herstructurering van Zuidwest kan er gekeken worden naar de mogelijkheid van een dependance van het JIT – wellicht in samenwerking met het JIP en het CJG – in de omgeving van de Leyweg. Hiermee wordt exclusief voor Zuidwest een steunpunt gerealiseerd. De herontwikkeling van de Leyweg biedt deze mogelijk maar hier zou verder onderzoek naar gedaan moeten worden.

Vroegtijdige Interventie in Gezinnen (VIG) - gezinscoaches

Problemen bij kinderen/jongeren zijn vaak te herleiden tot de gezinssituatie. Het ontbreekt aan structuur, ouders zijn onvoldoende geïntegreerd in de samenleving, hebben geen/onvoldoende grip op hun kinderen, of zijn deze verloren. Vaak heeft een gezin te maken (gehad) met een grote verscheidenheid aan instanties en hulpverleners. Binnen het gezin speelt een veelvoud aan problemen. Naast het ontbreken van structuur en problemen bij de opvoeding heeft het gezin te maken met criminele ouders of gezinsleden, werk-

loosheid, schulden, spijbelgedrag, normvervaging, verwaarlozing van de kinderen, misbruik, kinderen die hun heil op straat zoeken, slechte woonomstandigheden, gezondheidsproblemen en een aversie tegen hulpverleningsland.

VIG, een intensieve gezinscoaching voor multiprobleem gezinnen, wordt ingezet waar andere hulpverleners niet (meer) binnenkomen of geen effect sorteren. VIG wordt ingezet om structuur in gezinnen aan te brengen en ouders toe te rusten voor hun opvoedingstaak. De VIG-doelgroep zijn kinderen/jongeren die delicten hebben gepleegd en/of opgroeien in een situatie die risicovol is, ontsporen of in de criminaliteit terecht te komen. Risicofactoren zijn: overlast, criminaliteit in het gezin, schooluitval, vrienden met justitiële contacten, mislukte hulpverleningstrajecten. De methodiek is door RADAR ontwikkeld en wordt ook door deze organisatie uitgevoerd.

Een voorwaarde voor de invoering van VIG is dat aanmelding, bespreking en informatie van de gezinnen goed geregeld zijn. Een casuïstiek overleg met relevante partijen is het meest effectief. Organisatorisch, inhoudelijk en financieel wordt er (op termijn) aangehaakt bij het Centrum voor Jeugd en Gezin. Zolang dit nog niet gerealiseerd is, wordt het overleg vanuit een nauw betrokken partij georganiseerd (2008/2009). Voor Zuidwest is geprognosticeerd dat 75 gezinnen in aanmerking komen voor aanmelding bij het VIG.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- Centra voor Jeugd en Gezin, JIT, VIG; **gemeente OCW/ Gemeente BSD/BZ/OOV, jeugdgezondheidszorg (0-4 en 4-19), gemeente DSO, Bureau Jeugdzorg, Jeugd Interventie Team, stichting Luna, Radar, onderwijsbestuur, corporaties**

De dienst OCW (Gezondheidszorg) heeft een studie laten uitvoeren naar mogelijke locaties voor CJG's. Eind oktober 2007 vindt een informatief overleg plaats met de eerstelijnszorg en scholen in Zuidwest over visie, locatie en invulling van de CJG's. In 2007 worden er op stedelijk niveau door RADAR 30 gezinnen begeleid.

Waar staan we over 4 jaar?

- Het Centrum voor Jeugd en Gezin biedt jeugdgezondheidszorg en opvoedingsondersteuning onder een dak. Het CJG werkt integraal samen met de brede scholen, welzijnsinstellingen, kinderopvang en in thuis situaties aan groepen ouders. Jongeren in de leeftijd van 0 tot 19 jaar krijgen hier de ondersteuning die ze nodig hebben om op te groeien.
- Het Jeugd Interventie Team heeft een steunpunt aan de Leyweg en werkt samen met de JIP en het CJG.

- Jongeren met meervoudige problematiek die dreigen verder af te glijden, worden begeleid door het JIT.
- 75 gezinnen hebben succesvol het traject met de VIG-gezinscoach doorlopen.

Waar staan we over 10 jaar?

- Een tweede Centrum voor Jeugd en Gezin is gebouwd in Zuidwest.
- Er is meer grip op de groep jongeren die dreigen af te glijden, maar nog niet in de criminaliteit terecht is gekomen. Jongeren in Zuidwest weten het JIT te vinden.
- De methodiek om multi-probleem gezinnen aan te pakken is verder uitgewerkt en is blijvend ingevoerd.

5.1.3 Investeren in Jeugd: vrijetijdsbesteding Urban Centre

Zoveel jongeren, zoveel zinnen ... het Urban Centre in Zuidwest wordt een jongerenvoorziening die zich richt op urban culture voor jongeren in de leeftijd 12 tot 21 jaar. Geen jongerencentrum zoals we dat kennen uit het welzijnswerk maar een plek voor jongeren die activiteiten willen op het gebied van urban sports (skate, panna, basketbal), urban arts (film, muziek, theater) en urban lifestyle (mode, uitgaan, horeca, gaming).

Het Urban Centre maakt een prominent deel uit van het investeringsprogramma dat de verschraving in voorzieningen in Zuidwest tegengaat en wezenlijke bijdrage gaat leveren aan de dynamiek die Zuidwest nu mist. Het Urban Centre gaat een programma bieden dat alle jongeren in wijk zal aanspreken: oude en nieuwe jonge bewoners van Zuidwest. Met een dagelijkse programmering worden jongeren gestimuleerd actief invulling te geven aan ontspanning. Voor de programmering wordt aanvullende financiering gevraagd: op termijn zal het Urban Centre zelfstandig gaan functioneren.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- Urban Centre: **gemeente (DSO), culturele instellingen**

Een advies over locatie keuze en programma-invulling van het Urban Centre is inmiddels afgerond. Het advies is in samenspraak met marktpartijen in Zuidwest tot stand gekomen.

Waar staan we over 4 jaar?

- Het Urban Centre draait op volle toeren en trekt allerlei jongeren aan die geïnteresseerd zijn in Urban sports, arts en lifestyle.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het Urban Centre kan zelfstandig functioneren.

5.II Sport

Zowel de aanwezigheid van de fysieke sportvoorzieningen als de aanwezigheid van organisaties die kwalitatief hoogwaardige en enthousiasmerende sportactiviteiten bieden, leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale infrastructuur en de leefbaarheid in een wijk.

In Zuidwest liggen goede kansen om zowel fysiek als programmatisch in sport te investeren. Een topsport accommodatie, een kwalitatief hoogwaardige sportinfrastructuur en sterke sportverenigingen dragen bij aan een positief imago van de wijk. Daarnaast kunnen verschillende koppelingen met het onderwijs worden gelegd en ontstaan er rond het topsport/onderwijs cluster extra werk- en stageplekken.

5.II.1 Topsport/onderwijs

Sportkwadrant Zuiderpark

Door het verhuizen van de Betaald Voetbalorganisatie van ADO uit het Zuiderpark is op een strategische locatie in de stad (centraal in de stad en grenzend aan de wijken Den Haag Zuidwest en Transvaal) ruimte ontstaan voor nieuwe ontwikkelingen. Binnen dit deel van het Zuiderpark is nu reeds een hoogwaardig sportvoorzieningenaanbod aanwezig (atletiekaccommodatie, zwembad). De gemeente wil hieraan nog een topsporthal en evt. een sporthotel toevoegen.

Door strategische allianties en gebruik te maken van de belangrijkste kwaliteiten in Den Haag Zuidwest (ligging, groen, sportinfrastructuur, bereikbaarheid) moet het mogelijk zijn hier een nieuwe belangrijke voorziening tot ontwikkeling te brengen.

Eén van kansen die zich nu voordoet, is de ontwikkeling van een hoogwaardig sport- en onderwijscluster waarbij de uitstraling in elk geval lokaal, regionaal, maar mogelijk ook landelijk en internationaal is.

De fysieke condities en ruimte voor de ontwikkeling van een hoogwaardig onderwijs- en topsportmilieu zijn aanwezig. Gedacht wordt aan het creëren van een doorlopende leerlijn (lager, middelbaar- hoger- en universitair) in het sportgerelateerde onderwijsaanbod en de koppeling met eventueel een HAVO/VWO vestiging op termijn (ruimteclaim). De relatie met sporten onderwijsstages is dan snel te maken. De accom-

modatie is nadrukkelijk multifunctioneel te gebruiken (in tijd, in gebruikers etc.). Tijdens de zomervakanties biedt de accommodatie ruimte aan internationale summercourses en sportclinics. Hierbij is het nodig om op de doelgroep gerichte woningen te realiseren.

Voorwaarde voor het tot stand komen van een kwalitatief hoogwaardig programma is een bundeling van krachten en investeringen uit de sectoren onderwijs en sport. Bij die bundeling van krachten zijn onderwijs- en sportkoepelorganisaties, zoals NOC NSF belangrijke stakeholders. Mogelijk dat door spin-off effecten andere investeringen kunnen aansluiten.

Programmatische aanvulling

Met de komst van de topsportvoorziening moet ook de sportprogrammering in de wijk nog beter benut worden. In de aanloop naar de totstandkoming van het wijkactieplan kan een Sporttop worden georganiseerd waarbij bekende Haagse medaillewinners (denk aan Boogerd, Krajicek, Veldkamp) een bijdrage leveren. Tijdens zo'n top worden lokale Zuidwest activiteiten bedacht. Hoe kunnen de bewoners meer worden betrokken bij georganiseerde sportbeoefening en hoe kunnen kleinschalige clinics worden georganiseerd. De bekende Hagenaars vervullen tijdens een 'open sportfestival' een rolmodel en kunnen in samenwerking met de HALO wellicht clinics adopteren. Dergelijke clinics moeten niet alleen rondom de topsportvoorziening worden georganiseerd, maar juist ook veraderen in de rest van de wijk. Studenten van bijvoorbeeld de HALO-opleiding kunnen clinics organiseren in het kader van stage- en werkervaring. Er zijn vast ook voldoende 'local heroes' uit Zuidwest die een voorbeeldfunctie kunnen vervullen.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- **Topsport onderwijsinstelling in Zuiderpark: HALO, sportbonden, sportverenigingen, TU Delft, Mondriaan en gemeente (DSO en OCW)**
- **Clinics: HALO, gemeente (DSO en OCW) en bekende Hagenaars**

Inmiddels is met betrokken partijen (gemeente, HALO, Mondriaan) een studie verricht naar het gewenste programma en de ruimtelijke mogelijkheden van het sportkwadrant. Er is tevens een business-case opgesteld die inzicht geeft in de totale investeringsbehoefte en het aandeel dat elke afzonderlijke partij daarin moet dragen. Partijen zien allen de toegevoegde waarde van de ontwikkeling van een topsport onderwijscluster in het Zuiderpark. Partijen zien ook nog mogelijkheden om de uitstralingseffecten van deze ontwikkeling te vergroten, bijvoorbeeld door in de nabijheid van de locatie studentenhuisvesting te realiseren en een sporthotel. Partijen kunnen en willen op korte termijn de onderlinge samenwerking bestendigen in een intentionele overeenkomst. De exclusieve beschikbaarheid van de locatie en de mogelijkheid

van partijen om zelfstandig voorbereiding- en investeringskredieten vrij te maken, kunnen in deze overeenkomst worden vastgelegd. Hiermee wordt een ontwikkel- en realisatieperspectief van 4 tot 5 jaar realistisch. Partijen wensen ook het commitment van het Rijk op deze ontwikkeling te consolideren.

Waar staan we over 4 jaar?

- Tijdens de zomervakanties worden summer courses en sportclinics gehouden.
- Jaarlijks wordt een Sporttop met bekende Nederlanders of een 'open sportfestival' georganiseerd voor de bewoners van de wijk.

Waar staan we over 10 jaar?

- In het Zuiderpark is een hoogwaardig onderwijs- en sportcluster gerealiseerd met een regionale en nationale uitstraling: een top sporthal en een sporthotel is toegevoegd aan de bestaande sportvoorziening en een doorlopende leerlijn (lager, middelbaar-, hoger- en universitair) in het sportgerelateerde onderwijs is aanwezig.

5.II.2 Breedtesport

Voor Den Haag Zuidwest geldt dat er ruimtelijk wel een fysieke sportinfrastructuur aanwezig is. Echter de kwaliteit van de voorzieningen en de diversiteit van het aanbod zijn onvoldoende. In Zuidwest heeft een verandering van de wijk plaatsgevonden en is de samenstelling van de bevolking ingrijpend veranderd. Deze ontwikkelingen hebben ook invloed op de sportverenigingen gehad. Verschillende voetbalverenigingen hebben de laatste jaren een aanzienlijke terugloop van het aantal senioren gekend en een instroom van nieuwe jeugdleden, terwijl de participatie van ouders achterbleef. Het gevolg: geen financiën en vrijwilligers om het noodzakelijk onderhoud aan de accommodatie te verrichten en de eigen organisatie aan te passen aan een veranderende samenstelling in de wijk c.q. om in te kunnen spelen op andere doelgroepen in de wijk. Om deze ontwikkeling te doorbreken, zullen de sportvoorzieningen moeten worden aangepast aan de eisen van de moderne tijd en aan de behoeften van de bewoners van het stadsdeel. Tevens zullen de sportorganisaties ondersteund moeten worden om zich te moderniseren en te versterken.

Aanpassen sportcomplexen aan de eisen van de moderne tijd

Door de aanwezige sportaccommodaties te moderniseren en multifunctioneel in te richten, kunnen de accommodaties een uitstraling krijgen die uitnodigend is voor de bewoners van de wijk. De samenwerking tussen sportorganisaties en buurt- en onderwijsorganisaties vormen daarbij een belangrijk aandachtspunt in het tot stand komen van een leefbare wijk. Modernisering van de sportcomplexen is tot nog toe niet meegenomen in de herstructurering van Zuidwest; door de aanpassingen c.q. uitbreiding van de voorzieningen is het mogelijk om naast het reguliere sportgebruik ook

andere maatschappelijke organisaties hier activiteiten te laten organiseren (zoals welzijnsorganisaties, schoolgebruik, vakantieactiviteiten voor de wijkjeugd, dansen voor ouderen en/of andere doelgroepen).

Aanleggen twee Haagse Sporttuinen

Een Haagse Sporttuin is een multifunctionele sportaccommodatie in de directe omgeving van een school. De Haagse Sporttuin heeft als doelstelling dat kinderen met een (sport) achterstandssituatie vanuit georganiseerd schoolsportaanbod doorstromen naar een sportvereniging. Samenwerking met instellingen binnen de wijk en sportverenigingen is noodzakelijk om uiteindelijk deze doorstroom te laten plaatsvinden. Aanvankelijk zal het kind lid worden van de school-sportvereniging in de wijk om uiteindelijk lid te worden van een reguliere sportvereniging.

Het komende jaar worden in Zuidwest 2 sporttuinen gerealiseerd: één aan de Steenwijklaan en één bij het sportcomplex Escamp 1. Diverse partijen moeten nog betrokken worden. Dit betreft afdeling sport van gemeente, openbare basisschool De Wissel, Pleijsierschool, mytyschool De Piramide, Korfbalvereniging HKV/Ons Eibernest, voetbalvereniging HMC, HSV Escamp, PC basisschool Prof. Mr. A. Anemaschool, openbare basisschool De Drentse Hoek.

Verenigingsondersteuning

Een krachtwijk heeft krachtige verenigingen nodig. In dit kader worden sportverenigingen in Zuidwest ondersteund om een wijkfunctie en/of maatschappelijke rol te vervullen. Vanuit regulier beleid wordt hier al volop in geïnvesteerd. Om aan te sluiten bij de investeringen in de sportinfrastructuur van Den Haag Zuidwest dient het aantal verenigingen uitgebreid te worden.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

Gemeente (DSO en OCW), woningbouw, sportverenigingen, onderwijs, welzijnswerk

Waar staan we over 4 jaar?

- Sportcomplexen in Zuidwest zijn aangepast aan de moderne tijd.
- In Zuidwest zijn 2 sporttuinen gerealiseerd.
- Het aantal verenigingen is door verenigingsondersteuning flink toegenomen.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het aantal kinderen dat deelneemt aan sport activiteiten is gegroeid (sporttuinen en andere activiteiten). Daarnaast is het aantal kinderen dat lid is van een vereniging ook gegroeid.
- Sportverenigingen maken gebruik van de moderne sportcomplexen in Zuidwest en hebben een gedifferentieerde groep aan leden (jong, oud, allochtoon, autochtoon).
- Het verenigingsleven is gegroeid en krijgt blijvend verenigingsondersteuning. Het maakt gebruik van de multifunctionele ruimtes in sportcomplexen of het Sportkwadrant in het Zuiderpark.

5.III Economie

Een interessante en duurzaam opgebouwd stadsdeel bestaat uit een evenwichtige programmering van wonen, werken en ontspanning. Voor Den Haag Zuidwest ontbreekt het aan het evenwicht. De woningvoorraad is nog te eenzijdig, het voorzieningenaanbod eenzijdig en gedateerd en de economische functie ontbreekt vrijwel geheel. Het is voor de vitaliteit van het stadsdeel van groot belang dat de economische functie in de wijk zelf wordt versterkt.

Mogelijkheden om een impuls te geven aan de economische functie en werkgelegenheid zijn concreet aanwezig door de bestaande voorzieningencentra van de wijk (die nu veelal een lastig bestaan kennen) beter te positioneren en aantrekkelijker te maken.

Dit beter positioneren kan enerzijds door het bestaande voorzieningenaanbod te verbreden en te versterken. Anderzijds zijn soms ingrepen noodzakelijk om de bestaande voorzieningencentra beter te oriënteren op bestaand achterland, bijvoorbeeld door infrastructurele ingrepen. Daarnaast zal binnen het te transformeren stedelijke weefsel meer ruimte beschikbaar moeten komen voor (kleinschalige) werkgelegenheid.

Voor het imago en aantrekkingskracht van het stadsdeel is naast een gedifferentieerde woningvoorraad en een goede kwalitatieve woonomgeving ook een kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau essentieel. De ontwikkeling van en rondom de Leyweg kan daarbij als een ambassadeursgebied worden beschouwd. Wil het stadsdeel daarin ook de bewoners van aangrenzende gebieden aantrekken is een duurzame verknoping van Zuidwest met Wateringse Veld over de Erasmuszone heen een 'must'.

Het beeld van de wijk wordt ook gevormd door de aard en identiteit van de aanwezige voorzieningen in de woonomgeving. Het is van belang nieuwe voorzieningen te realiseren die aansluiten bij de nieuwe doelgroepen die aangetrokken moeten worden. Daarbij horen onder andere aspecten als cultuuraanbod (via het Koorenhuis) als het bieden van jongerencultuur via een Urban Center.

5.III.1 Ontwikkeling Leywegzone tot tweede stadscentrum

De toekomstige bouw van stadsdeelkantoor, bibliotheek, overige gemeentelijke kantoorfuncties en woningen op de MTS-locatie aan de Leyweg is een belangrijke stap in de transformatie van de Leywegzone. Onderdeel van de Leywegzone vormen nu reeds het Haga ziekenhuis en het winkelcentrum Leyweg. Door het toevoegen van meer voorzieningen en het vergroten van de ruimtelijke samenhang - met name de koppeling naar Wateringse Veld - moet de Leywegzone uitgroeien tot de functionele en ruimtelijke ruggengraat van het stadsdeel Escamp. Een betere koppeling met Wateringse Veld draagt bij aan de vergroting van draagvlak voor het winkelcentrum Leyweg en andere voorzieningen en zal daarmee de toekomstpositie van dit stadsdeelcentrum verder verstevigen. Gezien de urgentie om het concept van de Leywegzone te benutten als aanjager voor de herstructurering in Zuidwest en gezien de ruimtelijke mogelijkheden die zich aandienen, wordt een stedenbouwkundig masterplan opgesteld voor het Erasmusveld en de Leywegzone.

Op dit moment zijn voor de Leywegzone de volgende ontwikkelingen en uitwerkingen aan de orde (van noord naar zuid).

- Haga Ziekenhuis/Kas In locatie: intensivering en woon- zorgboulevard
- Koorenhuis Zuidlarenstraat: cultuur
- Noordkop Leyweg/ Eurocinema: intensivering woonmilieus jonge stedeling
- Verbetering detailhandelsgebied winkelcentrum Leyweg
- Stads(deel)kantoor/ bibliotheek MTS locatie: projectontwikkeling 20.000 m2 kantoor en circa 44 woningen
- Erasmusveld Den Haag Zuidwest: visievorming
- Visievorming ruimtelijke verbinding tussen het winkelcentrum Leyweg en het nieuwe stads(deel)kantoor annex bibliotheek door middel van een hoogwaardige openbaar vervoersterminal en inrichting openbare ruimte.

Het vernieuwen van het centrum van Escamp wordt van grote betekenis geacht voor het gehele stadsdeel, waarbij de relatie met Wateringse Veld van extra belang is. Een goede aanhechting tussen Erasmusveld en Den Haag Zuidwest ontbreekt. Een sterke ruimtelijke en functionele relatie tussen beide gebieden is noodzakelijk om de centrumfunctie van de Leyweg meer massa te geven zowel in kwantitatieve- als kwalitatieve zin. In het gebied Erasmusveld en de omgeving van het nieuwe stadsdeel is het gebied waar deze verbinding (ruimtelijk en functioneel) zijn beslag moet krijgen. In dit gebied wordt gestreefd naar meer voorzieningen, programmatische differentiatie en stedelijkheid. De ambitie moet mogelijk gemaakt worden door een intensief stedelijk programma te ontwikkelen met daarin ruimte voor hoogwaardige stedelijke woon-

milieus en programma in de sociaal-, economische culturele sfeer. Dit betekent een gerichte ordeningsstrategie gebaseerd op verwerving, programmering en zo nodig stimulering.

Teneinde de bovenvermelde ambities en ontwikkelingen waar te kunnen maken en de Leywegzone daadwerkelijk die programmatische ontwikkeling tot tweede stadscentrum te laten maken, is in eerste instantie actieve overheidssturing in de programmering en ontwikkeling essentieel. Als onderdeel van de actieve overheidssturing kan daarnaast expliciet worden ingezet op gebiedsmarketing, teneinde de positionering van en het investeringsklimaat in DHZW te bevorderen.

Het beoogde intensief stedelijke programma zal (nog) niet marktconform tot stand komen. Daarvoor zijn de vestigingscondities en het vertrouwen in het gebied nu nog onvoldoende. Stimulering kan bevorderd worden door zorg te dragen voor meer (gemeentelijke) investeringen in programma en voorzieningen, parkeeroplossingen en aantrekkelijk ingerichte openbare ruimte. Hierbij valt te denken aan: nieuwe culturele voorzieningen, inrichting openbare ruimte gericht op verblijf (ook na 18.00 uur), aansluiting winkelcentrum op omgeving stadskantoor incl. overgang Melis Stokelaan, wijkgebonden bedrijvigheid en jonge startende ondernemers.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

- Economische ontwikkeling en bedrijvigheid: **gemeente, corporaties, SOB**
- Behoud en versterking van de Leyweg: **beleggers, winkeliersvereniging en gemeente (DSO)**
- Wonen, leren en werken: **gemeente, corporaties, Mondriaan, Haagse Hogeschool**

De planvorming van het Erasmusveld en Leywegzone bevindt zich nu in de fase van voorbereiding. Op basis van de in maart 2007 vastgestelde Nota van Uitgangspunten worden in een proces van consultatie concrete planvoorstellen op haalbaarheid onderzocht. De besluitvorming is begin 2008 voorzien.

De uitvoering van het Stads(deel)kantoor annex bibliotheek zal in 2008 starten. Vanaf 2009 zal de uitvoering van de gebiedsontwikkeling van het aangrenzende corporatiebezit plaatsvinden. De aanvullende voorzieningsprogramma's, parkeervoorzieningen, openbare ruimte en OV-terminal kunnen tussen 2008 en 2012 gerealiseerd worden.

Waar staan we over 4 jaar?

- Stadscentrum Escamp is (gedeeltelijk) vernieuwd: bouw van stadsdeelkantoor, bibliotheek, overige gemeentelijke kantoorfuncties en woningen op de MTS locatie aan de Leyweg.

- Er is tegelijkertijd een oplossing gezocht voor een betere aanhechting tussen Erasmusveld-Zuidwest en tussen winkelcentrum Leyweg en het nieuwe stadsdeelkantoor.

Waar staan we over 10 jaar?

- De Leywegzone heeft zich ontwikkeld tot tweede stadscentrum. Door het toevoegen van voorzieningen en ruimtelijke samenhang (met name de koppeling naar Wateringse Veld) is de Leywegzone uitgegroeid tot de functionele en ruimtelijke ruggengraat van het stadsdeel Escamp.

5.III.2 Ondernemen in Zuidwest

Om kleinschalige werkgelegenheid te realiseren moet aan twee voorwaarden worden voldaan:

- 1 Bouwen voor bedrijvigheid en de draagkracht van nieuwe, kleine, zelfstandig ondernemers moet overeenkomen.
- 2 De financiële draagkracht van de bevolking in de wijk moet dusdanig zijn dat men ook kan besteden bij deze kleine ondernemers.

Beide voorwaarden liggen in Zuidwest lastig. Er wordt weinig gebouwd voor dergelijke bedrijvigheid en het besteedbaar inkomen is voor 70% van de bevolking te laag. Daarom worden drie projecten voorgesteld. Ook hier is het van wezenlijk belang dat investeren in bouwen samenkomt met investeren in mensen. We combineren hier de investeringen in de winkelcentra Leyweg en de Stede met de inspanningen van SZW/DSO economie voor het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap. Er zullen aparte winkelpanden worden vrijgemaakt die gevuld gaan worden met zelfstandige ondernemers afkomstig uit een bijstandssituatie. Wij gaan dit langs drie wegen aanpakken:

Starterstrajecten

Op dit moment loopt via SZW een aanbesteding voor inkoop van 150-200 starterstrajecten voor mensen die nu in de bijstand zitten. Dit is een verdubbeling van het aantal dat normaal gesproken wordt ingekocht. De WWB'er (Wet Werk en Bijstand) krijgt een oriëntatie-, voorbereidings- en nazorgtraject aangeboden. Het voorbereidingstraject start met het schrijven van een ondernemingsplan. De aspirant ondernemer krijgt training op het gebied van marketing, financiële administratie en financieel management, personeel en organisatie. Indien nodig kan hij of zij een vakopleiding volgen. Verder krijgt de ondernemer begeleiding bij het verkrijgen van financiering (waaronder ook de mogelijkheden van procedure-arme minikredieten) en het vinden van een passende vestigingslocatie. Na afloop van het traject krijgt de gestarte ondernemer één jaar lang begeleiding en ondersteuning na de feitelijke start. Bij de uitvoering van de starterstrajecten zullen vooral WWB'ers uit de krachtwijken uitgenodigd worden om deel te nemen aan deze startertrajecten. Er komt een soort 'thuisbasis' (ook al wel franchisebedrijf genoemd) voor startende ondernemers.

Dit krijgt vorm door in het bedrijfsverzamelgebouw aan de Zuidlarenstraat een pakket van begeleiding en ondersteuning aan te bieden aan (aspirant) ondernemers. Hiermee wordt een tussenvorm gecreëerd die de (aspirant) ondernemers de mogelijkheid geeft toe te groeien naar volledige zelfstandigheid.

Kansenzones

De gemeentelijke belastingdienst onderzoekt hoe de gemeente ondernemers in de krachtwijken fiscaal kan ondersteunen. Daarbij wordt niet alleen gedacht aan de mogelijkheid van het kwijtschelden van gemeentebelastingen bij startende ondernemers, maar ook aan het invoeren van Bedrijfsgerichte Gebiedsverbeteringszones. Juridisch heeft dit grote implicaties. Deze juridische blokkades kunnen niet opgelost worden zonder inzet van het Rijk. Bovendien blijkt uit verschillende gesprekken die de gemeente met ondernemers heeft dat branchering gewenst is. Op dit moment kan de gemeente dit niet afdwingen. Ook hier zou van Rijkswege een bijdrage geleverd kunnen worden. Tevens kunnen met vastgoedeigenaren afspraken gemaakt worden over branchering via een particuliere weg. De gemeente zou deze particuliere initiatieven kunnen ondersteunen. Verder kan bij bouwplannen in specifieke gebieden rekening worden gehouden met kleinschalig ondernemerschap. Zoals de omgeving van het nieuwe stadsdeelkantoor en de aanpassingen in de Stede.

Specifieke projecten: het leerwerkrestaurant

Een specifiek project bestaat uit het realiseren van een leerwerkrestaurant aan de Leyweg. Hierin worden jongeren opgeleid voor de horeca. Tegelijkertijd wordt er horeca gerealiseerd midden in het winkelgebied van de Leyweg. Zo verbetert daar de sfeer en de uitstraling van het winkelcentrum. Twee vliegen in 1 klap. Vestia is bereid om dit project van de grond te tillen.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen:

Gemeente (DSO en SZW), corporaties, onderwijs.

De corporaties hebben aangegeven mee te gaan denken over huisvesting voor deze starters.

Waar staan we over 4 jaar?

- Het Startersproject heeft een groep mensen (uit de bijstand) begeleid. De ondernemers hebben succesvol het traject doorlopen en hebben hierdoor een eigen onderneming gestart in de wijk.
- Bepaalde plekken in Zuidwest worden aangegeven als kansenzones. De startende ondernemers profiteren hier van specifieke wetgeving, zodat zij hier makkelijker een eigen bedrijf kunnen starten.
- Op de Leyweg komt een leerwerkrestaurant. Jongeren krijgen hier een praktijk opleiding in de horeca en midden in het winkelgebied van de Leyweg wordt hiermee een horeca voorziening gerealiseerd.

Waar staan we over 10 jaar?

- In de wijk is meer gebouwd voor (kleine) bedrijvigheid en i.c.m. de ondersteunende projecten, hebben meer wijkbewoners een eigen bedrijf opgezet. Deze bedrijven blijken door de ondersteuning een succesvol bestaan te hebben.
- Door de groei van bedrijvigheid in Zuidwest is de financiële draagkracht van de bewoners gestegen.

5.III.3 Bedrijfsverzamelgebouw: Het tweede Koorenhuis

Het Koorenhuis start in de loop van 2007/2008 met een nieuwe vestiging aan de Zuidlarenstraat. In oktober 2006 heeft de Haagse gemeenteraad daartoe het groen licht gegeven. Het Koorenhuis zal gebruik gaan maken van een groot deel van het gebouw van het voormalige Stevin College en is zich nu aan het oriënteren op het programma aanbod dat in deze 2e vestiging zal worden aangeboden. Naast het Koorenhuis komen in het gebouw andere gebruikers. Het Koninklijk Conservatorium vestigt er de slagwerkopleiding met oefenruimtes en daarnaast wordt een deel bestemd als bedrijfsruimte voor startende bedrijfjes: het 3d College.

3d College

Het Koorenhuis is een belangrijke pijler in het 3d-college. Sterker nog zij is de belangrijkste pijler en de invulling van de overige ruimtes zal verbonden moeten zijn met het concept van het Koorenhuis. Er moet een bijzondere mix ontstaan van bedrijven die actief zijn op het gebied van kunst en cultuur. Samenwerken en integratie moet het motto worden! De bezoekers, docenten, ontwerpers, verkopers, vaklieden etc. leren van en met elkaar. Maar het moet laagdrempelig en gericht op de omgeving, de wijk en de stad.

Naast samen en leren is het ook ontmoeten en delen. Het delen van een droom, een passie en kennis en kunde. Het 3d-college moet de plek worden voor kunst en cultuurontmoetingen! Dat kan in de horecagelegenheid, het theater of gewoon in de brede en ruime gangen of het trappenhuis. De locatie moet plaats hebben voor kleinschalige ondernemingen. Units vanaf 40 m² met een huurprijs tussen de € 50,- - € 90,- per m² per jaar, excl. BTW. Afhankelijk van de invulling.

Wat voor soort bedrijven zien wij in het 3d-college?

- kleinschalige bedrijvigheid zoals lijstenmakers, restaurateurs, meubelmakers, hoedenmakers, decorbouw, reparatie van muziekinstrumenten etc.
- (jonge) ontwerpers van kleding, accessoires, decors, architecten, grafische ontwerpers etc.
- studio's voor fotografie, film, video, nieuwe media, kunstuitleen etc.
- maar ook (kunst) boekhandel, schilderbenodigdheden, hobbyspecialzaak, handwerk zaak, bladmuziekverkoop, galerie, etc.

- en misschien zelfs een museum, bibliotheek, mediatheek, filmhuis etc.

Leer-werkbedrijf Mondriaan in combinatie met VMBO's in de wijk

De veelheid aan gebruikers vraagt een goed beheer van het gebouw. Er wordt overdag én 's avonds gebruik gemaakt van het gebouw; door medewerkers, gebruikers en bezoekers. Om het gebouw optimaal te kunnen gebruiken, moet de toegankelijkheid groot zijn, terwijl er toch ook grote behoefte is aan veiligheid en het beperken van de vrije toegang. Voor alle doelgroepen zijn voorzieningen nodig op het gebied van catering en andere faciliteiten. Voor het "bedrijfsverzamelgedeelte" waarbij, om de binding met cultuur te houden, gezocht kan worden naar startende bedrijfjes in de ambachtelijke creatieve sector, kan aan een centrale receptie en telefoondienst gedacht worden en kan het leerwerkbedrijf de financieel-administratieve dienstverlening verzorgen. De exploitatie van het gebouw vraagt dus om een aantal functies, zoals: schoonmaak, gebouwonderhoud, administratie, promotie en publiciteit, horeca, installaties, beveiliging en ict.

Alle hiervoor genoemde functies kunnen voor een belangrijk deel door leerlingen van opleidingen van de Mondriaan Onderwijsgroep worden vervuld in de vorm van een leer-werkbedrijf. Mondriaan zorgt voor leerlingen op vooral 1 en 2 niveau die aan de slag gaan voor het Koorenhuis en voor de andere gebruikers. Leerlingen gaan 1 dag per week naar school en zijn de overige tijd werkzaam in het Koorenhuis. Voor een deel lopen ook niveau 3 en 4 leerlingen stage en begeleiden waar mogelijk andere leerlingen. Wellicht vindt er samenwerking plaats met de Haagse Hogeschool; HBO-studenten CKV begeleiden bijvoorbeeld groepjes (V)MBO-leerlingen. Wij verwachten dat er minimaal 60 MBO-leerlingen van verschillende opleidingen continue in het 2e Koorenhuis zullen leren en werken. Van deze 60 zullen er wellicht 20 in een onvoldoende stabiele woonsituatie zitten om het traject met succes af te kunnen maken. Voor hen is woonruimte nodig.

De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen: Vestia, Koorenhuis, Koninklijk conservatorium, Mondriaan, JeugdFormaat en DSO Projectorganisatie Zuidwest

De gemeente heeft voor het Koorenhuis middelen beschikbaar gesteld. De voorbereiding van de ontwikkeling van het nieuwe Koorenhuis is inmiddels opgestart. De inzet richt zich op een opening van het Koorenhuis eind 2008. De ontwikkeling van het aangrenzende gebouwdeel voor startende bedrijven komt nog niet onder marktconforme condities tot stand, maar kan met een garantie op de onrendabele investering op korte termijn realiteit worden. Het verdient aanbeveling ook de herontwikkeling van het aangrenzende gebouwdeel voor startende ondernemers gelijktijdig in ontwikkeling en uitvoering te nemen.

Waar staan we over 4 jaar?

- Het 3D college is uitgegroeid tot een belangrijke pijler in het Koorenhuis.
- Mondriaan is een leer-werk opleiding gestart in het Koorenhuis, zodat verschillende functies zoals schoonmaak, gebouwonderhoud, administratie, promotie en publiciteit, horeca, installaties, beveiliging en ICT worden vervuld.

5.III.4 Verhogen besteedbaar inkomen

Dit zal het onderwerp zijn van de in Zuidwest te organiseren Participatietop. Gekeken gaat worden op welke manieren stijging in het besteedbaar inkomen van grote groepen in Zuidwest bewerkstelligd kunnen worden. Met name wordt gekeken naar de inkomenspositie van bijstandsgerechtigden, jongeren en vrouwen. In Zuidwest wonen relatief veel gezinnen met één kostwinner. Hierdoor is het besteedbaar inkomen vaak erg laag. Verder bevinden zich relatief veel mensen in een uitkeringssituatie.

De Participatietop

De betrokkenheid van Haagse werkgevers is voor het slagen van de krachtwijken cruciaal. Los van deze werkgever moet de gemeente niet aan de slag willen gaan. De gemeente kan een poging doen mensen op te leiden voor de lokale arbeidsmarkt, maar als dat niet aansluit bij de wensen van de (toekomstige) werkgever dan heeft het weinig zin. Dit belang wordt door werkgevers ook erkend. Er zijn vooral in de technische sector goede voorbeelden te zien hoe vanuit de brancheorganisaties opleidingen worden vormgegeven. Hiermee organiseert de sector zelf haar vervangingsvraag.

Gezien de positieve economische ontwikkeling zijn er op dit moment voldoende vacatures. De uitdaging is hoe deze vacatures te vullen met het lokale arbeidsaanbod. Hiervoor zijn structurele allianties tussen gemeente en werkgevers nodig. Wij onderscheiden hierbij twee soorten werkgevers. Ten eerste kent Den Haag een aantal internationale bedrijven. De 'captains of industry' van deze bedrijven worden benaderd om zitting te nemen in een adviesorgaan dat circa 2x per jaar bij elkaar komt om concrete initiatieven te ontwikkelen op het gebied van beleid, lobby, maatschappelijke acties etc. Ten tweede gaat de gemeente het gesprek aan met regionale werkgevers. Hun arbeidspotentieel moet ook voor een groot gedeelte uit de krachtwijken komen. Dit lijkt een lange termijn investering en dat is het ook. Onze prognoses zeggen dat ook met een eventuele economische neergang de krapte op de arbeidsmarkt aan de onderkant blijft. Dit heeft mede te maken met de demografische opbouw van de stad. De gemeente wil samen met haar Haagse (maatschappelijke) partners concrete initiatieven in de krachtwijken oppakken. Om hier vorm aan te geven is de gemeente voornemens om een lokale participatietop te organiseren. Samen met Haagse werkgevers, onderwijsinstellingen, ziekenhuizen, woningcorporaties enzovoort, wil de gemeente tot concrete afspraken

komen voor kleinschalige intensieve projecten in de Haagse prachtwijken. Een mogelijkheid is ook om werkgevers die al in de prachtwijken gevestigd zijn gericht te benaderen met een inburgeringsaanbod voor hun werknemers. Als goede start voor deze zogenaamde structurele allianties willen we met 20 stakeholders bij elkaar komen om een programma te maken. Overigens zijn niet alleen initiatieven voor de onderkant van de arbeidsmarkt mogelijk. Er is voldoende reden aan te nemen dat in onze krachtwijken ook de toekomstige 'toppers' van Shell zitten. Met de juiste begeleiding en discipline is het mogelijk ook vanuit deze sociale achtergrond een baan op academisch niveau te verwerven. Werkgevers moeten hier een bijdrage aan leveren. In voorbereiding op de participatietop willen we onderzoeken hoe dit kan worden vormgegeven.

Uitbreiding van de reïntegratietrajecten

De dienst SZW spant zich in om de instroom in de uitkering te beperken (poortwachters) en de uitstroom van het zittend bestand te vergroten. Naast trajecten die tot een baan leiden biedt de dienst SZW trajecten gericht op activering en samenlooptrajecten bestaande uit inburgerings- en reïntegratieactiviteiten. De gemeentebrede ambitie is dat de problemen in de krachtwijken over tien jaar (in 2017) zijn teruggebracht tot het gemiddelde voor heel Den Haag. Om de werkloosheid in de wijken op lange termijn toe te laten groeien naar het Haagse gemiddelde, zal de dienst SZW haar inspanningen om werklozen aan een baan te helpen verdubbelen. Een vergelijkbare extra inspanning wordt gevraagd aan instanties als CWI en UWV. Krachtige combinaties zijn mogelijk gezien het verwachte, aanhoudende overschot aan vacatures, de afspraken over contract compliance in Den Haag en impulsen ter ondersteuning van startende ondernemers.

Overigens is werkgelegenheid voor het grootste deel buiten de wijk regionaal te vinden en zal maar een deel van de banen binnen de wijk zijn te realiseren. Het CWI voorspelt dat in 2008 de meerderheid van de werklozen ouder dan 45 jaar zal zijn. Om ouderen aan het werk te helpen zijn meer en vooral duurzame plaatsen in het gesubsidieerd werk noodzakelijk. Gezien het relatief grote aantal ouderen in de bijstand (34 % is ouder dan 50 jaar) en de uitkeringsduur (65% heeft langer dan 2 jaar een uitkering) is een verdubbeling van het aantal plaatsen in het gesubsidieerde werk noodzakelijk om de doelstelling te bereiken.

*De volgende partners moeten bijdragen aan het realiseren van de maatregelen: **SZW, DSO, marktpartijen, reïntegratiebureaus, welzijnswerk***

Waar staan we over 4 jaar?

- In Den Haag is een participatietop georganiseerd. Dit heeft geleid tot structurele afspraken met de bedrijven in de wijk, maar ook in de stad en regio van Den Haag.
- De openstaande vacatures worden zoveel mogelijk gevuld door het lokale arbeidsaanbod.

- Het aantal reïntegratietrajecten is uitgebreid. Het SZW probeert de instroom van uitkeringsgerechtigden tegen te gaan en de uitstroom te bevorderen.
- Het aantal plaatsen in het gesubsidieerde werk is gestegen om ouderen met een lange uitkeringsduur perspectief te bieden.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het besteedbaar inkomen van bewoners in Zuidwest is verhoogd. Focus ligt op de verhoging van het inkomen van bijstandsgerechtigden, jongeren en vrouwen.
- Het aantal mensen in een uitkeringspositie is sterk verlaagd tot het stedelijke gemiddelde.

5.IV Samenleven, wonen en leefbaarheid

Naast investeringen in jeugd en onderwijs, sport, en economie en werk, worden extra middelen vrijgemaakt voor verbetering van de sociale structuur en leefbaarheid die onder druk staan tijdens de periode van herstructurering. De bovengenoemde maatregelen zijn immers niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Een aantal zal ettelijke jaren in beslag nemen. Het is belangrijk dat ook tijdens de verbouwing gewerkt wordt aan een leefbare wijk.

5.IV.1 Handhaving openbare ruimte

Onmisbaar voor de verbetering van de leefbaarheid en veiligheid is dat mensen die er een troep van maken, die overlast veroorzaken, direct en effectief worden aangepakt. Handhaven dus. Handhaving is een essentieel onderdeel van de investeringsstrategie. Een overheid die kordaat en adequaat optreedt tegen overtreders schept niet alleen fysiek de voorwaarden voor investeringen maar bovendien ook het vertrouwen bij potentiële investeerders én de zittende stakeholders in de wijk, dat het de overheid ook menens is. Met direct en effectief optreden, bouwt de gemeente veel goodwill op bij bewoners.

Op de langere termijn is het van belang een beleid te voeren wat structureel leidt tot verbeteringen. Fysieke ingrepen in de openbare ruimte spelen hierbij een grote rol. Een vernieuwing van de afvalinzamelstructuur waarbij de inzameling van huisvuil plaatsvindt met behulp van (ondergrondse) containers voor op-

slag vindt plaats met voorrang in de 4 Krachtwijken. Een vernieuwde afvalinzamelstructuur zorgt voor een afname van de vervuilingdruk op de openbare ruimte.

Wijkagenten zijn een onmisbare schakel naar de wijkbewoners. Strategische inzet van wijkagenten met een breed en fijn vertakt netwerk zorgt ervoor dat problemen sneller in zicht komen en eerder en beter kunnen worden aangepakt, en vaak zelfs voorkomen. Goed opererende wijkagenten kunnen voorkomen dat zwaarder geschut moet worden ingezet en leveren ook een onmisbare bijdrage aan het opbouwen van werkbare (vertrouwens)relaties met de diverse geledingen van de wijkbevolking. De wijkagenten die nu al in de wijk opereren vervullen daar een zeer waardevolle functie. Uitbreiding met extra wijkagenten is nodig om voldoende aandacht te kunnen schenken aan de verschillende bevolkings- en jeugdgroepen en het hoofd te bieden aan de toenemende druk die zal ontstaan als gevolg van de herstructurering. Over deze uitbreiding wordt inmiddels al overleg gevoerd in de regionale driehoek.

Uitbreiding van het aantal wijkagenten is ook cruciaal als het gaat om de aanpak van jongerenoverlast. In Zuidwest zorgt een kleine groep jonge criminelen namelijk voor veel overlast. Deze groep is verantwoordelijk voor een groot deel van de criminaliteit. Zij maken zich vooral schuldig aan autokraken, inbraken, winkeldiefstal, vernielingen, bedreiging en zakkenrollerij. Veel van hen zijn verslaafd aan drugs.

De Haagse aanpak van jonge criminelen is persoonsgericht en gaat uit van het totale criminele verleden van de verdachte. Doelstellingen zijn aanzienlijke vermindering van de criminaliteit die door deze groepen wordt veroorzaakt, beperking van de kans op recidive en het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid in Zuidwest.

Belangrijk is dat de omgeving van de jongeren deze aanpak kent en draagt. Bewoners, vrijwilligersorganisaties en moskeeën worden actief bij de aanpak van de jongerenproblematiek betrokken en worden in staat gesteld om eigen activiteiten te ontwikkelen om jongeren aan de maatschappij te binden en een volwaardige plek in het sociale weefsel van de wijk te geven. Om de ingezette koers meer kracht te kunnen geven is nodig dat extra capaciteit kan worden ingezet, dat in gang gezette aanpakken (o.a. in de Drapeniersgaarde) kunnen worden geïntensiveerd en versneld en dat wijkbewoners nog nadrukkelijker bij de aanpak worden betrokken en daarin ook zelf een actieve rol gaan vervullen.

De volgende partners blijven zich inzetten om Zuidwest veiliger te maken: **gemeente BSD/BZ OOV, politie, corporaties en andere strategische partners (vrijwilligersorganisaties, moskeeën) en bewoners.**

Waar staan we over 4 jaar?

- Handhavingsteam treden kordaat op tegen mensen die de openbare ruimte vervuilen en overlast veroorzaken.

Waar staan we over 10 jaar?

- Zuidwest is een schone wijk, zonder zwerfvuil en illegaal gedeponeerd afval.

5.IV.2 Huisbezoeken: (eenzame) ouderen en gezinnen

De diensten OCW en SZW gaan gezamenlijk een methodiek uitwerken voor het uitvoeren van huisbezoeken in de prachtwijken. De aftrap in de vorm van een eerste brainstormbijeenkomst vindt eind september plaats. Opdracht is: één analyse en één punt waaruit de coördinatie van de hulpverlening plaats vindt. De ervaringen opgedaan met succesvolle samenwerking gericht op dak- en thuislozen kunnen hierbij worden benut. Naast drang (voor wat hoort wat) kan in geval van bijstandsafhankelijkheid ook dwang worden toegepast.

Een optie is een aanpak waarbij signalen over kinderen van school, jongerenwerk, e.d. in de wijk of van instanties (politie, gezondheidszorg, woningbouwvereniging, Werkbeurs, enz) aanleiding geven de thuissituatie in ogenschouw te nemen. Een andere benadering is de straatgerichte aanpak. Daarbij zijn de problemen in een bepaalde straat of een deel van de buurt leidend.

Waar staan we over 4 jaar?

- De diensten OCW en SZW hebben een methodiek uitgewerkt voor het uitvoeren van huisbezoeken in de krachtwijken.
- Er wordt nagedacht over een punt voor de analyse en coördinatie van de hulpverlening.

Waar staan we over 10 jaar?

- De hulpverlening in de krachtwijken is ontkerd en integraal uitgewerkt.

5.IV.3 Sociaal Actieplan

Door de herstructurering staat de sociale structuur in de wijk onder druk. Bewoners komen en gaan, zittende bewoners voelen zich in mindere mate thuis in hun omgeving, winkeliers zien hun buurt veranderen in een sloopgebied en scholen en andere voorzieningen worden geconfronteerd met (tijdelijke) leegloop. Herstructurering is nodig om Den Haag Zuidwest uit haar positie van achterstandswijk te halen maar herstructurering is ook een proces dat veel tijd vraagt en dit maakt het moeilijk voor bewoners om gemotiveerd bij hun buurt betrokken te blijven. Bovendien is het moeilijk voor nieuwe bewoners om te aarden, zij komen immers in een structuur die niet meer bestaat.

In april 2007 is voor de tweede keer een Sociaal Actieplan opgesteld in voor Den Haag Zuidwest. Het Sociaal Actieplan II richt zich op sociale problemen

van een wijk tijdens een proces van gebiedsontwikkeling. Het actieplan is tot stand gekomen op basis van thematische werkgroepen. Hierin zijn mensen die wonen en mensen die werken in de wijk, gezamenlijk op zoek gegaan naar oplossingen voor problemen. In Zuidwest is een positieve ervaring op gedaan met het opstellen van het actieplan. Op dezelfde wijze willen we vaker samen met mensen uit de wijk kleinschalige projecten bedenken die directe gevolgen laten zien voor de cohesie en de leefbaarheid in de wijk. Het is echter lastig alle losse projecten te financieren binnen bestaande middelen. Om niet het gevaar te lopen dat projecten niet worden uitgevoerd is een vrij besteedbaar budget nodig. Op die manier kunnen de projecten direct na het creatieve proces worden gestart. Alleen op die manier wordt de burger echt betrokken bij zijn wijk. Dit proces heeft geresulteerd in een twintigtal kleinschalige projecten die direct bijdragen aan de problemen in de wijk. Goede voorbeelden van voorgestelde projecten richten zich op leefbaarheid, openbare ruimte en slimme samenwerking tussen instellingen voor een betere dienstverlening richting de eindgebruiker:

Versterking en koppeling van participatietrajecten

De wens is ontstaan om welzijn en participatie voor arbeidsongeschikten dichter op elkaar te organiseren. Het aanbod voor deze klanten is vaak immers hetzelfde, evenals de doelstelling: indien betaald werk niet langer tot de mogelijkheden behoort, dient men wel actief in deze maatschappij deel te nemen door mantelzorg, vrijwilligerswerk of incidentele hulp aan burens. Deze doelstelling wordt zowel in de WWB als in de WMO nagestreefd.

Zorg en Welzijn: Esbank

Onder de werktitel Esbank wordt in Zuidwest naar een manier gezocht om de versnipperde informatie op het gebied van zorg en welzijn te koppelen. Door ons te focussen op het proces van informatieverstrekking in brede zin combineren we alle krachten die we in Escamp op dit gebied hebben. We leggen intelligente verbindingen tussen alle mensen die in deze lijn informatie verstrekken over voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn. De koppeling tussen het fysieke WMO-loket en I-shops staat hierin centraal.

Schoon, heel, handhaven

Op wijkniveau wordt versterkt ingezet op het realiseren van een schonere wijk. Daarbij wordt extra ingezet op vegen en handhaven en wordt gekeken of er versneld kan worden begonnen met de aanleg van ondergrondse containers. Daarnaast wordt ingezet op projecten die samen met bewoners bijdragen aan een leefbare buurt zoals bijvoorbeeld, het groene BIT-team:

Door de organisatie Boog wordt in samenwerking met basisscholen kleinschalige milieu projecten georganiseerd. Onderdeel van dit project is aandacht voor een schone wijk. Het stadsdeelkantoor stelt materialen beschikbaar en kinderen maken een groene plek in de wijk weer schoon. Kunnen we deze methodiek

gebruiken voor direct omwonenden? Kunnen we BIT's voor groen oprichten? In overleg met bewoners en gebruikers van een park of speelvoorziening wordt een schoonmaakplan opgesteld dat een oplossing moet bieden voor de lange termijn.

Creatieve Burgerparticipatie

Het Haags Kinderatelier kan in een workshop burgers op creatieve wijze laten participeren in het ontwerp van de fysieke inrichting van een klein deel van de wijk zoals bijvoorbeeld een plein, of een park. Dit gebeurt niet door met bewoners te gaan vergaderen, maar door met bewoners tijdens een creatieve workshop aan de slag te gaan. Binnen duidelijk aangegeven kaders kunnen burgers op creatieve en informele wijze uitdrukking geven aan hun wensen ten aanzien van het ontwerp van de buurt. Een veel gehoorde klacht van burgers is dat ze het gevoel hebben dat er niet naar ze wordt geluisterd. Dit project betreft burgers op een andere manier bij het beleid dan door middel van inspraak en samenspraak. Door burgers op een minder formele manier te betrekken bij de inrichting van de wijk willen we inzichtelijk maken dat niet aan alle eisen kan worden voldaan en dat er slechts kleine marges open staan om nog in te vullen.

Ontmoeten - Openingstijden accommodaties

Er is een grote vraag naar ruimte voor allerlei initiatieven uit de buurt. Ontmoeten is immers een centraal thema in de krachtwijken. Bij sociale cohesie, integratie en participatie gaat het om zelf doen, samen doen en laten doen. In Zuidwest willen we bevorderen dat mensen actief deelnemen aan en zich betrokken voelen bij hun directe omgeving. Initiatieven uit de wijk mogen niet vastlopen door een tekort aan 'plekken' waar burgers elkaar moeten en hun activiteiten uitvoeren.

Er zal geld beschikbaar moeten komen om de beschikbare ruimtes zo optimaal mogelijk open te stellen. Hierbij moet veiligheid en beheersbaarheid van kosten tegen elkaar worden afgewogen. Er zal hiernaar een onderzoek worden gedaan waarbij wordt gekeken naar de verschillende mogelijkheden van ruimtegebruik, de behoefte in de wijk en de kosten van openstelling.

De ontwikkeling van het Sociaal Actieplan is een eerste stap richting de verbetering van de sociale structuur in de wijk. Een tweede stap is de bevordering van het burgerschap onder de bewoners van Zuidwest. Onder burgerschap verstaan wij het voelen en nemen van sociale verantwoordelijkheid. Het bevorderen van burgerschap leidt ertoe dat Hagenaars investeren in de kwaliteit van hun leefomgeving. De gemeente maakt in zijn reguliere beleid, met het Fonds Burgerschap, ruimte voor initiatieven van burgers om hun leefomgeving te verbeteren of bruggen te bouwen tussen generaties of bevolkingsgroepen. Burgerschap beweegt zich op vier domeinen: toerusten, delen, verbinden door de verschillende maatschappelijke

organisaties bij elkaar te brengen en grenzen stellen en handhaven.

Binnen de verschillende bevolkingsgroepen zijn actieve groepen die in eigen kring indrukwekkend veel tot stand brengen. De aansluiting op de rest van de Haagse samenleving komt echter moeizaam tot stand. Om de verschillende mensen en groepen bij de samenleving te trekken of te houden is participatie nodig. In de krachtwijk ligt het accent op maatschappelijke participatie. Vooruitlopend op het Deltaplan inburgering wordt in de Stationsbuurt de komende jaren een pilot uitgevoerd voor 50 deelnemers waarin inburgering wordt gekoppeld aan werk of andere vormen van maatschappelijke participatie. De deelnemers aan de pilot volgen enkele weken een maatschappelijke stage bij een school, een sportvereniging, een bewonersorganisatie, een bedrijf of een andere non-profitorganisatie. Deelnemers komen in aanraking met organisaties waar ze normaal gesproken niet snel mee in contact zouden komen, verruimen hun sociale netwerk en maken kennis met vrijwilligerswerk. Zo krijgen inburgeraars inzicht in de Nederlandse samenleving en wat scholen en sportverenigingen van ouders verwachten en hoe vrijwilligerswerk in deze samenleving functioneert. De deelname wordt beloond met 'sociale airmiles' waarmee ze bijvoorbeeld kunnen sparen voor een voetbalclinic bij ADO of een bioscoopkaartje.

Bij de werving voor verplichte en vrijwillige inburgering zal gebruikt gemaakt worden van de bestaande sociale infrastructuur zoals scholen, welzijnsinstellingen, ondernemers en actieve vrijwilligers(organisaties).

Waar staan we over 4 jaar?

- Het Sociaal Actieplan Zuidwest (april 2007) haalt de druk van de sociale structuur in de wijk af. Meerdere projecten voorzien hierin: bijvoorbeeld 'versterking en koppeling van participatietrajecten', 'zorg en welzijn: Esbank' en 'Creatieve Burgerparticipatie'.

Waar staan we over 10 jaar?

- De sociale structuur heeft de herstructurering goed doorstaan, door o.a. het Sociaal Actieplan. De initiatieven ontwikkeld voor dit plan hebben geleid tot blijvende resultaten: bewoners voelen zich betrokken bij de wijk en voelen zich hier thuis.

5.IV.4 Inhaalslag openbare ruimte

De herstructurering van Zuidwest zet in op prachtige gebouwen, de sociale pijler zet in op een krachtige programmering maar ook de openbare ruimte van Zuidwest vraagt een kwalitatieve inhaalslag. Zuidwest kent een aantal zones die zich kenmerken door de aanwezigheid van veel groen: dit groen vraagt echter om onderhoud. De beperkte middelen maken het niet altijd mogelijk tegemoet te komen aan de wensen van de bewoners over de intensiteit van het onderhoud.

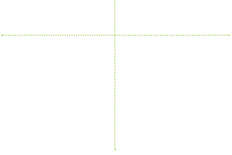
En naast deze groene zones, kent Zuidwest ook gedeelten met juist weinig groen. De strakke stedenbouwkundige structuur en de eenzijdigheid van de woonblokken maakt dat de uitstraling van de openbare ruimte tekort schiet. Op dit moment is er te weinig ruimte om initiatieven van burgers (maar ook van het stadsdeel zelf) uit te voeren. Juist de beleving van de openbare ruimte draagt in belangrijke mate aan het 'gevoel' dat een bewoner heeft bij zijn woonomgeving.

Waar staan we over 4 jaar?

- Het groen in de wijk wordt beter onderhouden.
- Bewoners hebben meer ruimte om eigen initiatieven t.b.v. de verbetering van de groene openbare ruimte uit te voeren.

Waar staan we over 10 jaar?

- De openbare ruimte in Zuidwest draagt bij aan het positieve gevoel dat de bewoners hebben in de wijk.

6. Levensloop

Maatregelen geclusterd naar levensloop

In iedere levensfase kunnen mensen uit de hoofdstroom van het maatschappelijke leven vallen doordat zij een achterstand hebben opgelopen die zij niet meer op eigen kracht kunnen inlopen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de levensfase waarop de voorgestelde interventies zich richten. Bij de levensfasen is aangegeven om hoeveel mensen het gaat in Den Haag Zuidwest. In de komende maanden moet bekeken worden hoeveel mensen we met de maatregelen weer de trap omhoog krijgen. We hebben het dan over concrete inspanningsverplichtingen.

Levensfase**Interventie**

Voorschoolse periode (0-4 jaar)

460 peuters van de 1.164 volgen VVE

Brede School
Centrum Jeugd en Gezin

Basisschool (4-12 jaar)

Centrum voor Jeugd en Gezin
Brede School
Sportclinics

Voortgezet onderwijs (12-18 jaar)

317 leerlingen van de 456 krijgen laag
schooladvies
Relatief schoolverzuim 4,4% (3,2% stedelijk)Brede School
Leerwerktrajecten Mondriaan
Topsportvoorziening (ontwikkeling hoogwaardig
sport- en onderwijscluster)
Sportclinics
Leerwerk/stage trajecten Mondriaan, HALO
Aanbieden stijngskansen onderwijs
Sporttop**Levensfase****Interventie**

Startende werkenden (15-25 jaar)

769 werkloze jongeren

Leerwerk/stage trajecten Mondriaan, HALO
Topsportvoorziening (werk- en stageplekken)
Sporttop
Versterken Leyweg; Urban Center
Participatietop

Productieve levensfase (25-65 jaar)

Uitkeringsgerechtigden 12,5% (7% stedelijk)
5.301 personen zijn werkloos
7.244 huishoudens behoren tot de minimaBetaalbare bedrijfsruimte
Werkgelegenheid / participatietop / bestrijding
armoede / verheffing individuen
Herstructurering /differentiatie woningvoorraad
Gebiedsgerichte transformatie
Voorzieningenniveau aanpassen aan nieuwe
bewoners; versterken Leyweg
Bereikbaarheid Leyweg
Stimuleren / ontwikkelen VvE's
Fiscaliseren investeringen achterstallig onderhoud
Ruimte voor ontmoeting
Leefbaarheidsfonds

Post-productieve levensfase (65 plus)

1.599 ouderenhuishoudens behoren tot de
minimaParticipatietop/ bestrijding armoede/ verheffing
individuen
Herstructurering/differentiatie woningvoorraad
Gebiedsgerichte transformatie
Voorzieningenniveau aanpassen aan nieuwe
bewoners; versterken Leyweg
Bereikbaarheid Leyweg
Stimuleren/ontwikkelen VvE's
Fiscaliseren investeringen achterstallig onderhoud
Ruimte voor ontmoeting
Leefbaarheidsfonds

Colofon:

Uitgave
Gemeente Den Haag
Postbus 12600
2500DJ Den Haag

September 2007

Tekst
Wijkteam Den Haag Zuidwest

Fotografie
Gemeente Den Haag/Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Peter van Oosterhout

Vormgeving
Dienst Stedelijke Ontwikkeling/team Visualisatie

Productie
Facilitaire Dienst/Multimedia

Oplage
300

